

95

MAGYAR

BULLETIN OF THE
HUNGARIAN COMMUNITY
IN NEW ZEALAND
MAY 2009

UTÓLAG KÍVÁNUNK BOLDOG ANYÁK NAPJÁT MINDEN KEDVES ÉDESANYÁNAK, NAGYMAMÁNAK!
BELATED GOOD WISHES FOR ALL MOTHERS AND GRANDMOTHERS FOR MOTHER'S DAY!

BORÍTÓ: VASZARY JÁNOS: NŐ KERTI SZÉKBEN
FRONT COVER: JANOS VASZARY: WOMAN SITTING IN THE GARDEN

Szellemi értékeink:
Csokonai Vitéz Mihály
22-23

Hungarian Poets:
Mihály Csokonai Vitéz
24

Emlékezünk a holokausztra
4
The Holocaust in Hungary
5-6

Emberek és történetek:
István (Steven) Szirányi
14-17

Képes Ajánló

OFFERINGS PICTURED

...show you some of the articles to choose from in this issue

Élő hagyományok:
Magyar műgyűjtők

Living Traditions:
Hungarian Art
Collectors

Krisztina Szegedy
20-21

On the 130th Anniversary of Zsigmond
Móricz's Birth
7
Móricz Zsigmondra emlékezünk
8, 9

Tunkli Gábor levele Magyarországról | 2-13

Barangoló:

Folytatjuk a Barangolást
a Dél-Dunántúlon
26, 28

Wanderlust:
Southern Transdanubia
27

Famous
Hungarians:

János Kádár

- Paul Hellyer
10-11

KUCKÓ

Gyereksarok

35

A KEZDÉSNEK LÁSSUK A CÉLT!

A hatékony ember legfontosabb tulajdonsága az, ha nem hagyja, hogy a körülmények határozzák meg cselekedeteit, hanem felelősséget vállal tetteiért. És ha már azt megtanulta, akkor azt is érdemes felfognia, mennyire fontos, hogy már a kezdésnél lássa a célt!

Akkor van igazán esélyünk arra, hogy célunkat valóban elérjük, ha el tudjuk képzelni a végcélt még mielőtt nekilátunk a megvalósításnak, azaz azt, hogy hogyan és miként legyen, mire befejezzük, vagy mire elérjük célunkat.

Bizonyára több olvasó is van, aki ismeri az "üres sikerélmény" érzését. Lehetünk ugyan nagyon sikeresek, de ha nem arról szól a siker, amiről egész életünkben álmodoztunk, vagy ha egyéb elveink kárára érjük el azokat a sikereket, akkor sívár az egész. Másképp fogalmazva, ha nem a megfelelő falnak támasztjuk neki a létránkat, akkor minden lépésünk téves helyre vezet.

Tehát mindent kétszer kell megteremtenünk, először elméletileg, azután fizikailag. Az elméleti elképzelésünknek fizikai létrehozása pedig azon múlik, hogy minden apró lépésnél felelősséget vállaljunk tetteinkért.

Ha nem vesszük a fáradságot, hogy szembe nézzünk magunkkal és azzal, hogy mit akarunk az élettől, akkor okvetlenül másokat és körülményeket hatalmazunk fel, hogy befolyásolják létünket, uralkodjanak hétköznapiaink fölött. Ha viszont az egyéniségünkre összpontosítva fogalmazzuk meg azt, ami fontos nekünk, és azokat az elveket, amik szerint élni akarunk, akkor van igazán esélyünk, hogy a megfelelő falnak támasszuk neki létránkat.

Az egy hasznos eszköz ahhoz, hogy már a kezdésnél lássuk a célt, ha szavakban megfogalmazzuk a saját életcélunkat. Ha a megfogalmazásunk valóban hű hozzánk, illetve az életünk fontosabb értékeihez, akkor az ad egyféle iránytűt. Azzal az iránytűvel pontosan meg tudjuk állapítani, hogy mi fontos, mi kevésbé fontos az életünkben. És ami még bátoríthat a feladat során: sosem vagyunk túl idősek hozzá!

Arról van szó ugyanis, hogy hogyan töltjük az időnket. Sokszor halljuk egymástól, jómagam is hányszor mondom, hogy - bárcsak több óra lenne a napban! Mindnyájunknak ugyanannyi óra van egy napban, nap egy hétben... Az időtöltés - annak tartalma és minősége - csakis azon múlik, hogy magunk hogy döntünk, mit csinálunk. Viszont ahhoz, hogy "jól döntsünk", ahhoz döntéseinket a saját iránytűnkkel kell hogy beállítsuk.

Bár folyamatosan arra törekszem, hogy saját életemet e törvények szerint éljem, és sokszor úgy érzem messze állok annak teljesítésétől, van rá egy példa, amit most megosztanék a kedves olvasóval. Amikor több mint húsz éve családalapításon gondolkodtunk férjemmel, akkor eldöntöttük, hogy kétnyelvűen fogjuk nevelni gyermekeinket. Elképzeltük magunknak, hogy a még meg nem született gyermekeink felnőtt korukban folyékonyan beszélnek magyarul is, angolul is, mindkét nyelven tudnak írni-olvasni, és mindkét kultúrát - az új-zélandit és a magyart is sajátjuknak tekintik. Közös célunknak tartottuk.

Megszületett Zsófi, két évre rá Gábor, és magyarul beszélő szülőként én csak magyarul beszéltem velük, Paul pedig csak angolul. Ahogyan nőttek a gyerekek és elkezdtem taníthatni őket magyarul írni, olvasni, egyre nehezebbnek bizonyult a célkitűzés.

[folytatás a 6. oldalon]

BEGIN WITH THE END IN MIND

Our most important characteristic, if we are to be an effective person, is that we take responsibility for our actions and don't let those actions be determined by circumstance. If we've taken that on board then the next step is to appreciate the significance of beginning with the end in mind.

No doubt there will be many readers who are familiar with the notion of "empty success". We can be very "successful", but if our successes aren't about what we have dreamt about all our lives, or if they happen at the expense of certain values we believe in, then the whole experience is empty. In other words, unless we lean our ladder against the right wall, every step we take leads us to the wrong place.

We create everything twice - first in our minds, and then physically. The physical implementation of what we visualize in our minds depends on taking responsibility for our actions every little step of the way.

If we don't take the trouble to face our inner selves and what we want from life, then we inadvertently empower others and the circumstances around us to influence our lives and dictate our everyday being. If, on the other hand, we focus on what it is that is really important to us as individuals and on what principles we want to live by, then we have a real chance to lean our ladder against the right wall.

A useful tool to help us begin with the end in mind is to define how we see our own purposes. If that definition is really true to us and to our more important values, then it will give us a kind of a compass. With that compass we will be able to decide exactly what is important and what is not so important in our lives. And an added bonus is that we are never too old to do this!

What this is actually about is how we spend our time. We often hear the catch phrase: there just aren't enough hours in the day - something I regularly grumble about myself. But we all have the same number of hours in a day, the same number of days in a week... The quality of time and the amount of time we spend on everything depend entirely on what we decide to do. In order to make the right decisions, however, we need to set our own compasses.

I continually strive to live my own life by these very principles and while I often feel I am still some distance away from "getting there", I have an example that I am going share with you. When my husband and I started thinking about having a family, we decided we would raise our children bilingually. We visualized that as adults our yet unborn children would be fluent in both Hungarian and English, that they would be able to read and write in both languages and that they would consider themselves as belonging to both the New Zealand and Hungarian cultures. This was our joint vision.

Zsófia was born, then two years later Gábor; as the Hungarian speaking parent I spoke only Hungarian with them, Paul only English. As the children grew older I started teaching them to read and write in Hungarian, but the hope of reaching our original goal seemed to be becoming progressively more difficult. Nonetheless we never lost sight of the end goal and we persisted. We were always looking for opportunities for our children to hear that there are other children who speak Hungarian, as well as English, and when, for example, an opportunity presented itself to set up a Hungarian children's group, we played an active part in making that happen. In the meantime we decided we would spend an extend-

[continued on p. 6]

múlt

.

kor

SZIMBOLIKUS DÁTUMMAL EMLÉKEZÜNK A HOLOKAUSZTRA

Az Országgyűlés 2000-ben a magyarországi holokauszt emléknapjává nyilvánította április 16-át, mert 1944-ben ezen a napon kezdődött a magyar zsidók deportálása. 2001 óta április 16-án minden magyar középiskolában megemlékeznek a holokausztról. Bár az Országgyűlés a deportálásokat kezdetét, április 16-át választotta a holokauszt emléknapjául, ez a dátum voltaképpen szimbolikus. A magyar zsidóság kitaszítása, megalázása, majd részbeni megsemmisítése egy hosszú folyamat végső, tragikus következménye volt.

1945 óta a magyar holokausztról több évtizeden át csakis a mindenfajta szembenézést elkerülő hidegháborús antifasiszta ideológia keretén belül eshetett szó. A felelősséget elhárító propagandisztikus maszatosítást a rendszerváltás kezdetén társadalmi szintű szembenézést sürgető, intenzív vita váltotta fel értelmiségi körökben.

A deportálás közvetlen előzménye az ország 1944. március 19-én bekövetkezett német megszállása volt. A hatalomra jutott Sztójay Döme vezette bábkormány sorra hozta a zsidóellenes rendeleteket: a zsidónak minősített személyeket középkori szokás szerint sárga csillag viselésére kötelezték, de beszolgáltatatták velük kerékpárjaikat, rádióikat is, a zsidó vagyontokat zár alá helyezték. Zsidó többé nem lehetett orvos, ügyvéd, tanár, újságíró, színész; nem lehetett üzlete és ipara sem. A zsidókat kitiltották a nyilvános szórakozóhelyekről, mozikból, színházakból, és a barbárságot betetőzve "faji tulajdonságaik" "tudományos" vizsgálata céljából kutatóintézetet állítottak fel.

1944. április 26-án elrendelték a zsidó lakások "használatba vételét", s a városokban

gettókba kényszerítették az embereket. A Felvidéken és Kárpátalján már korábban megkezdődött a gettósítás. Ugyanitt indult meg a zsidók elhurcolása is, ami később kiterjedt az egész országra. Napi négy, emberekkel teli szerelvény indult Magyarországról Auschwitzba. Adolf Eichmann néhány tucat főből álló, Judenkommándóknak nevezett német stábját a magyar közigazgatás és csendőrség legnagyobb része aktívan támogatta: csak az ő közreműködésükkel volt lehetséges többszáz ezer magyar állampolgár szervezett bevagonírozása. Az első vonatok 1944. május 15-án hagyták el Magyarországot Kassán át Auschwitz felé, június végére pedig már szinte a teljes vidéki zsidóságot deportálták.

Az embertelenséggel szemben sem az érintettek, sem a keresztény többség részéről nem bontakozott ki széles körű ellenállás - aki mégis felemelte a szavát, az üldözöttek sorsára jutott. A semleges államok azonban tiltakoztak: így tett a menleveleket is kiállító Svájc és Svédország, az angol király és az amerikai elnök, és az újabb kutatások szerint még XII. Pius pápa is. A magyar közéleti személyiségek közül Serédy Jusztinián hercegprímás, Ravasz László református püspök, és Bethlen István volt miniszterelnök tiltakozott a deportálások ellen. A külföldi és magyar tiltakozások, az egyre szaporodó német vereségek, és feltehetően a normandiai partraszállás hatására Horthy Miklós kormányzó július elején leállította a deportálásokat - ám ezzel egyedül a budapesti gettó lakóinak, mintegy 200 ezer embernek az életét mentette meg.

A vidéki magyar zsidóság szinte teljes egészében a holokausztnak esett áldozatul. A balti, lengyel, cseh, szlovák és osztrák területektől eltérően, ahol az ott élő

zsidóknak a 90%-a elpusztult, a magyarországi zsidóság emberéletben bekövetkezett vesztesége így végül nem emelkedett kétharmad fölé. A holokauszt magyarországi áldozatainak számában ma sincs egyetértés, bár a szakértők egyre újabb részleteket dolgoznak fel, s a pontos adatokhoz egyre közelebb jutunk. Mértékadó kutatások szerint a trianoni ország-területre számítva az összvesztesség több mint 300 ezerre, az 1944-es, megnagyobbodott ország-területre számítva közel félmillióra tehető. A holokauszt cigány áldozatainak száma még bizonytalanabb: kb. 5 és 50 ezer közé tehető.

A rendszerváltás óta nemcsak az áldozatok számáról, hanem a holokausztnak a magyar történelemben betöltött szerepéről is intenzív vita folyik Magyarországon történészek, publicisták és egyéb értelmiségiek körében. A magyar társadalmat a második világháború után gyorsan berendezkedő kommunista diktatúra nyomása megakadályozta abban, hogy szembenézzen a népirtásban viselt felelősségével, és egész második világháborús szerepével.

A holokausztról - mint a magyar történelem megannyi tragédiájáról és sorsfordulójáról - az elmúlt évtizedekben alig eshetett szó, s a népirtás a nemzet számára feldolgozatlan maradt. A szocialista korszakban a témát ha nem is tabuként, de a társadalmi "közmegegyezést" veszélyeztető, érzékeny pontként értelmezte a hatalom, így eleve lehetetlenné vált akár a társadalom, akár a történészek részéről bármifajta értelmes kutatás vagy vita. ■

Forrás: Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században

THE HOLOCAUST IN HUNGARY

During World War II, the Nazis and their European cohorts killed over six million Jews. One tenth of these Holocaust victims were Hungarian Jews, resulting in a total of over 550,000 deaths.

Although the Jews in Hungary were emancipated in 1867, they nevertheless experienced segregation within the community of other Hungarian citizens. Between the years of 1938 to 1941, the Hungarian government put into effect three anti-Semitic laws, not unlike the Nuremberg laws in Germany. The first two laws restricted their economic prosperity and livelihood, while the third was a blatant racial law that stipulated "race-protective" orders.

Why the Hungarian Parliament agreed to pass these harshly undemocratic Jews laws is up for debate. Most historians agree that it was a gesture of "appeasement" to Hitler and his Reich. Germany stood as a neighbour to Hungary after the Anschluss, the annexation of Austria to the German empire. Others speak of a "follower mentality" of the Hungarian government, that the Hungarian leaders blindly imitated the policies of their neighbouring countries. Instances of this can be seen throughout most of Hungarian history during and after the war. For example, by the time the Nazis had taken over Germany, the Arrow Cross Party, too, had established itself and had garnered much public support. When Germany decided to mechanically exterminate the Jews, the Hungarians followed suit. However, when the Russians occupied Hungary after the war in 1945, an event that ceased the genocide of Jews, the Hungarian leaders decided that they were at core communists and subsequently formed a similar government to that of the Soviets. When Stalin died in 1953, Hungary again changed their program to parallel the Soviet's transformation. One can speculate why the Hungarian leaders never really formed a unique government of their own, but the point here is not to emphasize why they did not create their own government, but, rather, to be cognizant of the fact that their political identity rested on others'. Tragically, Nazi Germany was one of the political systems that Hungary made the unfortunate mistake of emulating.

The massacre of Jews started shortly after the anti-Semitic laws went into effect. Over the course of two months, July and August of 1941, over 16,000 Jews deemed alien were deported to Galicia, a territory under German rule. There, the Germans slaughtered them; this was the first five-digit massacre, a "record achievement" for the Germans during the Holocaust. In January 1942, Hungarian gendarmeries murdered 3,500 people, eight hundred of whom were Jews, and in order to dispose of the corpses, the gendarmeries simply tossed them into the Danube. On top of the systematic extermination, the gendarmeries also held public hangings as a scare tactic for the civilians.

Despite the terror that had already begun, March 19, 1944 marked the beginning of the most horrific year in the eighteen centuries of Jewish history in Hungary, but that simple statement alone cannot adequately express the severity of the persecutions the Hungarian Jewry had to endure. Unlike in the past, they had never been singled out for extermination by a country of which they were legal citizens.

The catalyst of the Hungarian Holocaust came from an "invitation" addressed to Regent Miklós Horthy from Hitler, commanding him to come to the Schloss Klessheim. Here, the Germans convinced Horthy to keep the Hungarians fighting in the war. Horthy had arrived the 18th of March, and by that afternoon, Germany had already started "Operation Margarete", the military occupation of Hungary. One speculates that Horthy succumbed to the German demands because he was at an older age of seventy-six, and did not have a strong enough will to defend himself against Hitler. Horthy ended up agreeing to all of the Führer's demands. By the time governor Horthy returned to his country, the Germans had already successfully occupied Hungary without any opposition from the Hungarian troops.

The two men responsible for the Hungarian occupation, Dieter Wisliceny and A. Krumej, first met with the leaders of the Israelite Congregation of Pest to discuss how the Germans were going to deal with the Jewry. They assured the Congregation leaders that no harm or deportation would occur if the Jews obediently followed their orders. Obviously, this was only a ploy used to disguise their true intentions. Unfortunately, the Jewish leaders bought into the decep-

100 Years Since the Birth of the Great Hungarian Poet, Miklós Radnóti

May 5th marked the 100th anniversary of the birth of Miklós Radnóti, the great Hungarian poet and a great poet of the Holocaust. Radnóti's last poem, in which he predicts his imminent death, *Razglednica* ("Picture Postcards" in Serbo-Croat), written while on a death-march, is one of the true Holocaust poems. Remarkably it was found sewn into his clothing and discovered on him nearly two years after his murder, when his remains were exhumed from a mass grave. The fourth of his "Picture Postcards" is one of the most incredible seven-liners in world literature: in a way both ironic and clairvoyant, the words seem to predict the poet's own execution, which was to take place just seven days later.

Razglednica (4)

*Mellézuhanám, átfordult a teste
s feszes volt már, mint húr, ha pattan.
Tarkólövés. – Így végzed hát te is, -
súgtam magamnak, – csak fekjűd nyugodtan.
Halált virágzik most a türelem. -
Der springt noch auf, – hangzott fölöttem.
Sárral kevert vér száradt fülemen.*

(Szentkirályszabadja, 1944. október 31.)

Razglednica (4)

*I fell beside him and his corpse turned over,
Tight already as a snapping string.
Shot in the neck. "And that's how you'll end too."
I whispered to myself; "lie still; no moving.
Now patience flowers into death." Then I could hear
"Der springt noch auf," above me, and very near.
Blood mixed with mud was drying on my ear.*

Translated by Zsuzsanna Ozsváth and Frederick Turner

tion; they felt optimistically that they had reached some sort of understanding with the Germans.

With the guard down, the Jews became easy victims for the Germans. The Germans moved quickly into Hungary and by the end of March, 1944, they had already detained 3,364 Jews from just the upper class alone, and a month later, the number escalated to over 8,000. On March 29, the Hungarian Council of Ministers also formed the three aforementioned anti-Semitic decrees that stripped the Jews of whatever they had left. The laws excluded from all basic necessities of living. They forbade them from the professions of law, the press, motion picture and theatre. They could no longer ride in cars, taxis, trains, buses and ships; the only mode of transportation left to them was the streetcar. Eventually, even telephones and radios disappeared from Jewish households. However, the Jews no longer cared about simple pleasures such as listening to the radio; they were more concerned with staying alive from day to day. Because the government froze or restricted their bank accounts, the Jews could only have a nominal amount of money, which made even buying a meal nearly impossible.

But, in its efforts to keep down the Hungarian Jewry, the quality of Hungarian intellectual life and culture inevitably declined. Hungary banned books from Jewish authors, such as Sigmund Freud, Karl Marx, Marcel Proust, Theodor Herzl, Lajos Hatvany, Georg Lukács, and Zoltán Zelk. The press became nothing more than another vehicle for the Nazis to disseminate their ideology; the Hungarian fascists even came up with an equivalent of the German *der Stürmer*, a publication called *Harc*, meaning Battle.

They had also set up an institution dealing with the "Jewish Question", an establishment that systematically studied and influenced the Hungarian public opinion on Jews, much like the German one.

In the early summer of 1944, Adolf Eichmann, head of a section in the German Reich Head Security Office (Reichssicherheitshauptamt), and his 200-men Sonderkommando deported the provincial Jews (about 437,000 people; half of the Jewish population in Hungary at the time) with the support and help of other Hungarians—clerks, soldiers, and policemen. Eichmann found even more support in a pro-German Hungarian movement headed by Döme Sztójay whom Horthy appointed prime minister under the Germans' demands. Also at German insistence, Horthy appointed two anti-Semitic state secretaries, László Endre and László Bakó. The three of them helped Eichmann realize the "final solution" in Hungary. Eichmann wanted to exterminate all Jews in Hungary in as little time as possible. He ordered that all the prefects, mayors, gendarmerie commanders, and other officials to round up all Jews, regardless of sex or age, and execute them. Because the German occupation forces in Hungary were few, the Hungarian local police and gendarmerie handled most of the executions under the supervision of Eichmann.

The willingness of the Hungarians to participate in these genocide projects depended heavily on the propaganda that the Germans fed to them. They were often reminded that it was their patriotic duty to keep Hungary *Judenrein* (Jew-clean). Since the Hungarians did nothing to prevent the genocide, other forces had to intervene. President F. D.

Roosevelt in June of 1944 ordered the cessation of deportation, and the day before that, the pope sent a personal plea to Horthy. British Foreign Secretary Anthony Eden threatened action against the Hungarians if the brutality continued. These personal pleas and warnings combined with the military successes of the Allies eventually forced Horthy to cease the deportations and dismissal of Endre and Bakó. The Germans had already planned a deportation of Budapest Jews starting in July, but these efforts and events prevented this. If the deportation had occurred, thousands of families would have perished.

The deportations officially ended on July 6, 1944. Possibly, the landing of Allied forces on the shores of Normandy prompted this decision, or Horthy may have reacted from a fear of the Red Army who were quickly advancing into Hungary. Without the cooperation of Horthy and other Hungarians, Eichmann's plans could not continue. However, shortly after Horthy announced the cease-fire, Ferenc Szálasi and the Arrow Cross Party members came to power with the help of the Germans. The Arrow Cross Party was responsible for the massacre and torture of hundreds of Jews daily. By the time the Red Army overtook Hungary and put an end to the Arrow Cross killings, Budapest had been completely razed. Due to the Holocaust and emigration after the war, only 70,000 Jews remain in Budapest, a city in which over 825,000 Jews inhabited at one time. ■

Source: www.claremontmckenna.edu

A KEZDÉSNEEL LÁSSUK A CÉLT!

[folytatás a 3. oldalról]

De folyamatosan emlékeztettük magunkat a végcélra és kitarítottunk. Közben keresgeltük a lehetőségeket, hogy hallhassák, más gyerekek is beszélnek magyarul, nem csak angolul, és például, amikor adódott a lehetőség, akkor részt vettünk egy magyar gyermekklub felépítésében. Időközben eldöntöttük, hogy egy hosszabb időre Magyarországra telepedünk, hogy a gyerekek ott járassanak egy évet iskolában, és amikor hét és kilenc évesek voltak, Budapestre költöztünk. Sokan eszeveszettek tartottak, mert nem csak reménnyel, hanem nagy kockázattal is járt a döntésünk, nem beszélve az anyagiakról, de abból merítettünk erőt, hogy a közös iránytűnk jó irányba mutat...

Tíz évvel később, bár a gyerekek még egyetemisták és itthon élnek a családi házban, már felnőttek, és önálló gondolkodásúak, lelkiismeretes új-zélandiak. Mindketten választékosan beszélnek magyarul, írnak, olvasnak, és büszkék magyarságukra, új-zélandiságukra egyaránt...

Mindegy végül is, hogy egyénről, csoportról, vagy cégről, szervezetről van szó, ha határozott és elkötelezett elképzeléssel indulunk el, az elképzelést meg tudjuk valósítani. A sikeres végrehajtás titka csupán azon múlik, hogy minden érintett tag részt vegyen a folyamatban, azaz a célkitűzések megfogalmazásában. A végcélokat együtt kell szavakba foglalnunk, ahhoz hogy közös nevezőre jussunk, és ahhoz, hogy az iránytűt ne csak mindenki a kezébe vehesse, hanem az az iránytű mindenki kezében ugyanabba az irányba mutasson. ■

Szentirmay Klára

BEGIN WITH THE END IN MIND

[continued from p. 3]

ed period of time in Hungary so that our children could attend Hungarian school for a year, and when they were 7 and 9 years old respectively, we shifted to Budapest. Many thought we were crazy because our decision carried not just hope with it, but considerable risks, not to mention the financial implications, but we held strong in the knowledge that our shared compass was pointing in the right direction.

Ten years later, while our children are at university and still live at home, they are adults, independent thinking and conscientious New Zealanders. They are both fluent Hungarian speakers, they also read and write in Hungarian; and they are proud of their Hungarian-ness, just as they are of their New Zealand-ness...

It makes no difference whether it be an individual, a group, a company or an organisation, if we start out with a specific and dedicated vision, we will be capable of achieving that vision. The secret of bringing our vision to successful fruition depends solely on each and every affected individual being involved in the process, that is, in defining the vision. The targeted goals need to be defined together so that they become meaningful to everyone involved and so that everyone not only gets to carry the compass, but no matter who is carrying it, the compass is pointing in the same direction. ■

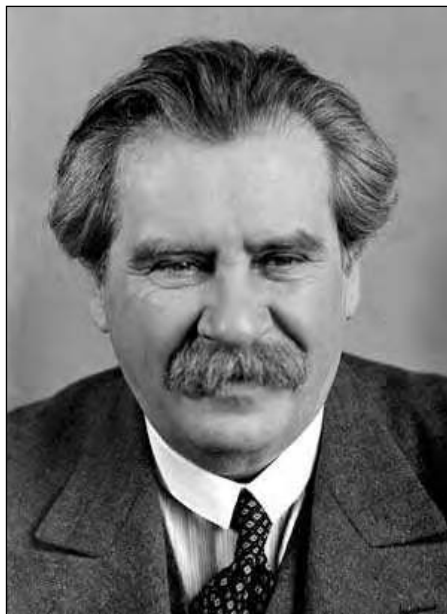
Klara Szentirmay

On the 130th Anniversary of Zsigmond Móricz's Birth

A tiszacsécsei születésű Móricz Zsigmond Debrecenben, Sárospatakon és Kisújszálláson járt gimnáziumba, aztán jogot és református teológiát hallgatott, majd 1900-tól a budapesti bölcsészkaron tanult. Bár a tanári vizsga letétele nélkül fejezte be az egyetemet, rövid ideig tanított, aztán tiszviselőként dolgozott. 1903-tól hat évig Mikszáth Újság című napilapjának munkatársa volt. Közben öt alkalommal néprajzi gyűjtőúton járt szülőföldjén. A riporter és a néprajzkutató munkamódszerét később íróként is alkalmazta: állandóan magával hordta jegyzetfüzetét, és gyűjtötte azokat az apró megfigyeléseket, melyek elevenné tették néhány oldalas realista novelláit és többkötetes történelmi regényeit. 1905-ben feleségül vette Holics Eugéniát, sok kemény, puritán nőalakjának modelljét, aki húsz évvel később öngyilkos lett. 1908-ban a Nyugatban jelent meg Móricz nagy elismerést hozó novellája, a Hét krajcár. A háború alatt haditudósítói munkát végzett, utána a falvakat járva népszerűsítette a földtörvényt, de csatlakozott a Tanácsköztársaság agrárprogramjához. A '20-as évek elején mellőzték, írásai csak az Est-lapokban és Nyugatban jelentek meg, melyet 1929-33 között - Babitscal együtt - szerkesztett is. 1939-ben átvette a népi írók folyóiratának, a Kelet Népeinek vezetését. Őri muri és Rokonok című regényének színpadi változata is nagy sikert aratott, de magánélete boldogtalan volt: második, Simonyi Mária színésznővel kötött házassága gyors válással végződött. Móricz az írásban és a Magoss Olgával folytatott levelezésében keresett - és talált - vigaszt 1942. szeptember 4-én, Budapesten bekövetkezett haláláig.

- Részlet Sajó Yvette "Az eltűnt idő nyomában" írásából

Forrás: www.terasz.hu

one cannot find, perhaps, in any other Hungarian prose-writer. Strongly conscious of the social injustice of his times, he was a man with a realistic turn of mind, a diligent observer and artistic reshaper of the facts of the real world. Though his concern was essentially with facts, he regarded sentiments and emotions as part of the facts of life. He was a literary cartographer of the Hungarian social scene, writing about peasants (*Sárarany*, *Pure Gold*; *A boldog ember*, *The Happy Man*; *Pillangó*, *Butterfly*; etc.), country gentlemen (*Őri muri*, *Gentlemen on the Spree*; *Kivilágos kivirradtig*, *Till the Crack of Dawn*; *Rokonok*, *The Relatives*), aristocrats and rebellious peasants (*Betyár*, *The Outlaw*), the urban middle-class (*Rab oroszlán*, *Captive Lion*; *Az asszony beleszól*, *She Sticks Her Oar in*; *Jobb, mint otthon*, *Better than Home*; etc.), and of the illusions of youth (*Légy jó mindhalálig*, *Be Good Unto Death*; *Forr a bor*, *Fermenting Wine*). He has given a comprehensive picture of the world in which he lived and against which he rebelled. He explored the course - and sought to establish the justness - of Hungarian history in his vast trilogy *Erdély* (*Transylvania*) and in *Rózsa Sándor* which turns around an episode of the War of Independence of 1848.

His historic novels were addressed to his own time, asserting the possibility of constructive national efforts and an honest political administration, and advocating responsibility towards the people. These are but a few aspects of his lifework - his vast encyclopaedic knowledge and a broad range and depth of vision characterize Móricz's great oeuvre.

His short stories, the best of which describe episodes typical of the age with unparalleled dramatic power, were published in seven volumes after his death. Their effect upon both writers and readers has been immense - a generation of writers has been brought up on Móricz, and many look upon him as their Master. Knowledge of life, dramatic power and irrepressible emotions - these are the things they can learn from him. Móricz's life spanned a crucial period in Hungarian history, one which was fraught with two world wars and full of bitter experience.

Source: www.mek.oszk.hu

I know

- Panni Palasti

I know that a story of one man can move you more than a story of thousands.

Still these words address the fate of the unnamed many who were summarily shot or hanged when mass murders called holy wars were unleashed.

Teenagers and married fathers mama's boys and virgin sweethearts volunteered or conscripted sent off with songs hugs and kisses ended up in no-man's land ducking under hissing missiles and bullets.

Crawling climbing pissing charging seeing dying mates ahead if in panic turned and buried their face in dread they were called cowards.

Firing squads picked from comrades pulled the triggers on command watched them crumple cursed deserters buried in a blood-drenched land.

When Zsigmond Móricz's highly successful short story *Hét krajcár* (*Seven Pennies*) appeared in 1907, Endre Ady, the leading Hungarian poet of the period, acclaimed it in these words: "This short story is worth as much as a force of revolutionary irregulars." Móricz's activity, his vast work, brought about a revolution in Hungary's literature and in the general approach to things and people in this country.

Like Balzac, Móricz can be said to have created a world in his work - a counterpart of the real world. His novels and short stories abound in a richness of human emotions, whirling passions, violent clashes and extraordinary loves such as

Zsoltárok és Móricz Zsigmond

EGY KIS VALLÁSTÖRTÉNET

A zsoltárszó eredetét és a zsoltárok könyvének létrejöttét a Révai és a Bibliai Lexikon alapján az alábbiak szerint foglalhatjuk össze.

A *zsoltár* szó a görög pszaltér szóból ered, mely énekes dalt, de citeraszerű zeneeszközt is jelent (latinul psalmus). E néven ismert az ótestamentumban levő **150 vallásos énekgyűjtemény**, mely a zsoltárokat a babiloni fogság után újra fölépített jeruzsálemi templomban énekeltek. Dicsérő és hálaadó, nemzeti, sioni és templomi, messiási vagy királyi, panaszkodó, bűnbánati és tanító zsoltárokra csoportosíthatók. A zsoltárok gyűjteménye lassan, hosszú idő lefolyása alatt keletkezett és csak a Makkabeusok korszaka után s e korszakban is számos énekkel szaporodva záródott le. A zsidók ezt a gyűjteményt öt könyvre osztották s mindegyik könyv egy dicsőítő résszel, doxológiával (dicsőségmondással) végződik. A zsoltárokat a keresztény egyház is sokféleképpen felhasználta zenésített egyházi énekekhez, és alig volt jelesebb egyházi zeneszerző, aki valamelyik zsoltárok megzenésítésével ne próbálkozott volna. Az ó-testamentumi zsoltárok különösen kedves énekeivé váltak a kálvini egyházaknak s mindenekfelett a magyarországi kálvinistáknak. Théodore de Bèze (1519-1605) és Clément Marot (1496. v. 1497-1544, költő) francia református hittudósok mindjárt a XVI. században versekbe szedve lefordították a zsoltárokat. Claude Goudimel francia zeneszerző (1500 körül- 1872) pedig dallamokat szerzett hozzájuk. A párisi vérmász, a "vérmenyegző", a hugenottáknak Párizsban 1572 aug. 23. és 24. közötti éjjel történt tömeges lemészárolásakor megölték Goudimelt is.

Théodore de Bèze és Marot Clément nyomán **Ambrosius Lobwasser** (1515-1585; német költő, műfordító) lefordította németre, ennek felhasználásával ültette át magyar nyelvre **Szenczi Molnár Albert** (1574-1639) a zsoltárokat. A fordítás alkalmazkodik Goudimel dallamaihoz. A magyar református egyház mai énekeskönyvének az első felét a zsoltárok teszik ki. Innen ered a Zsoltárok könyve elnevezés.

A zsoltárokról *Szerb Antal* a következőket írta: "Irodalmi szempontból kétféleképpen is

megragadják az olvasót: egyrészt a bensőséges áhítat, az Úrban való örvendezés, a mélységesen őszinte töredelem örök-emberi hangja által, másrészt pedig képkincsük keleti gazdagságával."

MÓRICZ ZSOLTÁRAI

A Nyugat 1910-ben közölte Móricz Zsigmondnak, a Zsoltárok könyve címmel, 11 darabból álló versciklusát. Ezek parafrázisok. Már a címben jelzi a szerző, hogy melyik zsoltárra utal. 1958-ban, Gellért Oszkár válogatásában közreadott Móricz verseskötetben szintén helyet kaptak ezek a versek.

Mi ihlette Móriczot a zsoltárok megírására? - Tudjuk, hogy 30 éves koráig, a Hét krajcár című novelláskötet megjelenéséig, írásait sorra visszaküldték a szerkesztők. S csak a Hét krajcár megjelenése után indult el az a folyamat, amikor sorra jelentek meg első írói korszakának jelentős művei: regények, színdarabok egyaránt. Néhány cím:

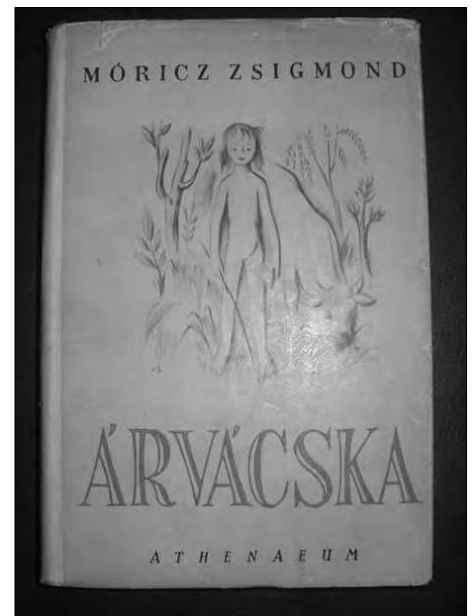
Sári bíró, 1910; Sárarany, 1911, Az Isten háta mögött, 1911, Kerek Ferkó, 1913, Nem élhetek muzsikaszó nélkül, 1916; A fáklya, 1918; Légy jó mindhalálig, 1921; Tündérkert, 1922; Pillangó, 1925; Kivilágoskiviradtig, 1926.

Móricz első zsoltára, amelyik, a XXX - ra utal, a következőképpen kezdődik: "Magasztallak Uram, felemeltél engem/Nem hagytad, nem túrted más rabjává lennem, /Óh Uram, Istenem, hozzád kiáltottam, /Könyörültél rajtam....", majd a második versszak kezdő sorai: "Felhoztad lelkemet a világból, /Fel is támasztottál haldoklók hadától, /Zengedeztetek az Úrnak minden hívek, /Hálával tölt szíveik." Zsoltár záró sorai: "Zengjen dicséreted, magasztaljon Téged, /Örökké, míg élek."

Tehát érezhető, hogy mire utal a szerző, mit jelentett számára az 1909-es esztendő. Megtalálta egyéni hangját, és "sodró lendülettel" születtek egymás után a művek.

Móricz utolsó írói korszakának egyik kiemelkedő alkotása az *Árvácska* című regény. Ebben a hét fejezetre bontott műben: első zsoltár, ...hetedik zsoltár fejezetcímeket használja. Ezzel is utalva arra a fájdalmas és megalázó, kifosztott helyzetre, melyben a kislányhős, Csöre él.

Kis tanya a végtelen pusztán. Csöre

lelencyerek, akit kiadtak tanyás-parasztokhoz, és akiért havi 8 pengőt fizet az állam; tavasszal és ősszel egy-egy inget, egy pár harisnyát, egy zubbonyt, téli nagykendőt, jó erőset, gyapjúból, és egy pár gyermekbakancsot juttat a gyermek számára. Ebből Csöre semmi sem kap meg, mivel "kedvesanyám" saját gyermekire adja a ruhákat. Ő tavasztól őszig mezítelenül hajtja ki a Boriska tehenet legelni. Egyszer egy dinnyét "mert enni" a család földjén, ezért a "kedvesapám" égő parazsa tesz a kezére. Napokig nem tudta kihajtani a tehenet, mivel a kezén kötés volt. Nagyon fáj neki. A szomszéd tulajdonos, Kadarcs gazda, szórakozásból feldobálta a magasba a kislányt. Aztán egyszer nem tudta elkapni, és a szőlőkaróra esett. Hátul fáj, és vérzett.

A "kedvesanyám" szólt a gyerekeinek, hogy: "haggyátok most Csörét. Meg ne rúgd. Fáj neki a hátulja." - már ez megjegyzés is örömet szerzett a kislánynak.

"Szeretetre vágyik, és mindenütt bántják. Maga a fakadó jóság, a ragaszkodó hűség - s önzések verdesik." - írta róla Czine Mihály Móriczról szóló értekezésében.

A fejezetcímek és az ahhoz tartozó események felidéznek az Istenhez szóló imát. Nézzük a zsoltárcímeket és részleteket a versekből.

Első zsoltár: A két út

A bűnösök nem állnak meg az ítéletkor, / sem a gonoszok az igazak közösségében. / Isten ugyanis őrzi az igazak útját, / De a gonoszok útja pusztulásba visz."

Második zsoltár: A messiási dráma

"De boldogok mind, akik hozzá menekülnek."

Harmadik zsoltár: Az üldözött reggeli imája

"Mennyire szorongatnak, Uram, / mennyen

fordulnak ellenem!/ Hányan mondják rólam:/ "Nincs menedéke Istenénél!/ De te, Uram, azért védőpajzsom vagy,/ te vagy dicsőségem, csüggedt fejem fölemeled."

Negyedik zsoltár: *Esti ima*

"Ti emberek, meddig marad kemény a szívetek?/ Miért szeretitek, ami haszontalan,/ miért törekedtek álnokságra?/ Tudjátok meg, a hűséggel csodát tesz az Úr./ Az Úr meghallgat, ha hozzá kiáltok."

Ötödik zsoltár: *Reggeli ima*

"Uram, te igaz vagy, vezess hát, ellenségeim ellenére is,/ s tedd járhatóvá előttem ösvényeidet!/ Szájukban nincs igazság,/ szívükben gonoszát forralnak./ Torkuk nyitott sír, /nyelvük hízelgésre hajlik."

Hatodik zsoltár: *Könyörgés*

"Elfáradtam a sóhajtozásban,/ éjjelente sírástól nyirkos az ágyam,/ fekvőhelyem könnyel áztatom."

Hetedik zsoltár: *Az üldözött igaz imája*

"Legyen vége a galádok gazságának,/ tedd erőssé az igazat!/ Igaz Isten vagy, a szívek és vesék vizsgálója./ Isten az én védőpajzsom./ Ő menti meg az igaz szívűeket."

A regényben a "gonoszságokkal burjánzó élet atmoszféráját érezzük". Az olvasó a "jószág és gonoszság, a tisztaság és a mocok társadalmi méretekben való ütközését érzi, s igenli a lángot, amely a kivert Árvácska karácsonyi gyertyájából lobban, s elemészti a kiverőket." (Czine Mihály)

A hetedik zsoltárban beteljesedik a Gonosz végzete. A regény úgy záródik, ahogy a zsoltárban a jóslat megfogalmazódott:

Móricz és fogadott lánya, akinek gyermek- és ifjúkorát a Csibe-novellákban és az Árvácska című regényben mintázta meg

"Nyoma sem látszott annak, hogy itt ház állott, és hogy abban emberek éltek, s azok az emberek itt elmúltak a hó alatt. Elmúlt a hangjuk és a mozgásuk, elmúlt a rosszaság és elmúlt a kegyetlenség. Minden békés lett, átalakult másfajta valamivé az egész élet. A nyelvekből üszök lett, s a sértegetésekből füst és pára."

Móricz parafrázisokban mondott köszönetet az Úrnak 1910-ben, hogy elindította írói pályáját, és az Árvácska című regényben, mely élete és munkássága záró korszakának kiemelkedő alkotása, "zsoltárokból meséli el" egy szeretetre méltó kislány megpróbáltatásait, és "üdvözlését."

A móríci gondolat, mely tanulásáig és egyben vigaszul szolgál, hogy a Gonosz bármennyire is "tartósnak" tűnően ragadja magához a Hatalmat, és szolgálkká alacsonyítja környezetét, tündöklése nem tart örökké, előbb-utóbb utoléri a végzet, és bukása a megsemmisülés lesz. ■

Székelyhidi Ferenc

[Székelyhidi Ferenc 1973 óta dolgozik a közművelődés területén, a váci Madách Imre Művelődési Központ munkatársa. A közművelődésben a költészet, az irodalom, a film, zene áll közel hozzá, bár az utóbbi években elsősorban előadásokat és irodalmi műsorokat szervez amatőr előadók közreműködésével. - Szerk.]

Radnóti Miklós:

Nem tudhatom...

Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom világa. Belőle nőttek én, mint fatörzsből gyöngye ága s remélem, testem is majd e földbe süpped el. Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdepel egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom, tudom, hogy merre mennek, kik mennek az uton, s tudom, hogy mit jelenthet egy nyári alkonyon a házfalokról csorgó, vöröslő fájdalom. Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj, s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály, annak mit rejt e térkép? gyárat s vad laktanyát, de nekem szöcskét, ökröt, tornyot, szelíd tanyát, az gyárat lát a látszón és szántóföldeket, míg én a dolgozót is, ki dolgáért remeg, erdőt, fűtyös gyümölcsöst, szállót és sírokat, a sírok közt anyókat, ki halkan sírogat, s mi főntről pusztítandó vasút, vagy gyárüzem, az bakterház s a bakter előtte áll s üzen, piros zászló kezében, körötte sok gyerek, s a gyárak udvarában komondor hempereg; és ott a park, a régi szerelmek lábnyoma, a csókok íze számban hol méz, hol áfonya, s az iskolába menvén, a járda peremén, hogy ne feleljek aznap, egy kőre léptem én, ím itt e kő, de főntről e kő se látható, nincs műszer, mellyel mindez jól megmutatható.

Hisz bűnösök vagyunk mi, akár a többi nép, s tudjuk miben vétkeztünk, mikor, hol és mikép, de élnek dolgozók itt, költők is büntelen, és csecsszópók, akikben megnő az értelem, világít bennük, őrzik, sötét pincékbe bújva, míg jelt nem ír hazánkra újból a béke uja, s fojtott szavunkra majdan friss szóval ők felelnek.

Nagy szárnyadat borítsd ránk virrasztó éji felleg.

1944. január 17.

famous

Hungarians

JÁNOS KÁDÁR

COLUMNIST
PAUL HELLYER

The life and work of János Kádár is one of paradox. For many Hungarians, he will always be the ruthless communist who put Party above country, selling his country's soul to the Soviets and executing those like Nagy and Maléter who believed and fought for a better Hungary. To many others, however, Kádár was, and still is, a much admired, respected and even loved leader who gave Hungary a period of unparalleled prosperity and stability, who ensured Hungarians were once again respected, if not exactly understood, by the wider world. Loved by some, hated by others, you could say. So caution is required when approaching an assessment of this particular Hungarian in light of the theme of this series on famous Hungarians, which is to cast light on those who made a "contribution beyond their shores and who influenced the world", as I originally set out to do. Some may argue

that Kádár is not worthy to stand alongside the pantheon of great twentieth century Hungarians such as Kertész, Bartók, Puskás or Teller. However, one can not understand modern day Hungary without an appreciation of Kádár's life and place in history. Like him or hate him, we can not ignore him.

The subject of our story was born as János Czermanik (later changed to Csermanek) in the last days of the Austro-Hungarian Empire in the city of Fiume (now Rijeka in Croatia). His father was a soldier of German origin and his mother was half-Slovak and half-Hungarian. His father abandoned his illegitimate son at birth; it would not be until the early 1960s when father and son would meet again. János was sent to live with foster parents in Kapoly for the first six years of life. In 1918 he was reunited with his mother in Budapest where she worked, amongst other things, as a washer-woman. His mother was poor but proud and determined her son would do better, so Kádár attended school until the age of 14. After leaving school, he took up an apprenticeship as a typewriter mechanic. His life of poverty and the shame of his illegitimacy must have weighed heavily upon him as in latter years he would speak of the loneliness and alienation of his youth.

In 1931, aged nineteen, Kádár joined the Communist Party. He would never leave the party until his death nearly sixty years later. Indeed, his loyalty to the Party is perhaps the central tenet of all his life. He never wavered in this, despite the many vicissitudes that this entailed. The need for the unity and the survival of the Hungarian Communist Party, in all its various forms in the face of threats both internal and external, I believe forms the basis for all Kádár did throughout his life.

Give me the child and I will show you the man, the psychologists tell us. I can only speculate what the lack of any strong father figure in his life, the circumstances of his birth and indeed his early separation from his mother and a disrupted childhood meant for Kádár. It is tempting to argue that his identification with the Party was a substitute for the lack of a clear sense of family and the sense of identity that strong family ties can bring.

Membership of the Party came at a cost and he was imprisoned at least twice during the Horthy years. He survived the war years, along with László Rajk, running the Communist underground movement. It was during this time he took the pseudonym János Kádár. Once the war was over, he would formally drop the Slavic-sounding Csermanek and choose a more solidly Hungarian name, Kádár – meaning a copper or barrel-maker.

He quickly rose within the ranks of the Communist hierarchy after the war as the Party put its plans together to bring about a one-party, Communist-ruled state. In 1949 Kádár was appointed Interior Minister and would oversee the trial and execution of his former comrade and friend, Rajk. Yet only a year later Kádár would find himself a victim of the nightmarish world of Communist party politics, intrigue and personal ambitions, not to mention the mania of party leader, Mátyás Rákosi. Kádár was accused of being a spy during the Horthy years, "confessed", and was quietly sentenced to life

imprisonment, the first three years of which were spent in brutal solitary confinement.

It is difficult to imagine what those years in prison did for Kádár and his outlook, let alone his health. His wife, Mária, suffered too and was forced to work in a dismal basement workshop stuffing teddy bears, of all things. A few months before his death in 1989 and at his last speech to the Party he would mention this fact, so clearly the humiliation weighed heavily upon him. Perhaps the trials and tribulations of his imprisonment, and the impact on his wife, hardened his already hard heart and made him even less sympathetic to the sufferings of others.

1956 was of course the pivotal year for Kádár. I don't propose to detail the events of that time, except to mention the circumstances surrounding his "selection" by Moscow as the new leader of the Party once the revolution was crushed. Recently released documents throw light on the crucial few days in early November when Kádár "disappeared" to Moscow. Another prominent Party member and Minister of the Interior, Ferenc Münnich, also travelled with Kádár. The Soviets wanted to choose which of the two men would lead the new pro-Soviet government and in essence both men were "interviewed" for the role. As we know now, Kádár was chosen to lead and Münnich as the number two in the new government. Although Kádár was never really part of the Moscow faction of the party having, unlike most of his comrades, not spent any time there, clearly he was the most acceptable for the job. Kádár would declare in his last speech to the Party in 1989 "I was not a Soviet agent". Perhaps he meant he was not, after all, the KGB's man, but the distinction would be lost on most Hungarians.

As is well-known, Kádár did the bidding of the Soviets and secured the rule of the Party in Hungary for the next thirty three years. In 1958 Imre Nagy, along with several others, was executed and their bodies eventually dumped, face-down and tied up with wire, in the New Public Cemetery, in what is now known as Plot 301. Recently available documents make it clear that this decision was very much Kádár's and while the Soviets did not veto the decision, Khrushchev was concerned about the impact of any execution on the "international situation", i.e. on the interests of the Soviet Union. There is some evidence that he would have been comfortable with a lighter sentence. The point here is that it was Kádár who put the noose around the neck of Imre Nagy, rather than the Soviets.

For many, Kádár will always be known as the executioner of Nagy. There is no getting away from this fact and there is evidence that this weighed upon the mind of Kádár. Not so much from a sense of doing anything wrong or morally objectionable, but in the sense of being judged harshly for what he did, or being misunderstood. He would never ask for forgiveness but would ask for understanding for his actions.

The years that followed saw something of a miracle take place. Over time the image of Kádár changed from being a hangman to that of being, if not a saviour of Hungary, then at least as a decent man who did his best to ensure

the prosperity and peacefulness of ordinary Hungarians. In this he was largely successful. He strove for a middle course between the demands of the Soviets and the West. While there was no doubt of Hungary's loyalty, the Kádár regime did its best, over time, to give its citizens a measure of "freedom" not experienced by other members of the Warsaw Bloc countries. Economically too, Hungarians enjoyed a certain standard of living that many others envied. Hungarians could travel abroad and the overtly oppressive and harsh aspects of a Communist one-party state were absent, or least well-hidden.

Kádár actually become popular over the years with "ordinary folk", in large part because he himself was "ordinary". He never indulged himself in the cult of the personality and was particularly reticent in revealing aspects of his personal life. He smoked, liked his *pálinka*, played chess and was happily and faithfully married to his wife, Mária. Photos of Kádár from the sixties and seventies show him relaxed and happy among Hungarians and while there are no doubt elements of propaganda in many of these images, one can't imagine his contemporaries such as Husák in Czechoslovakia, Ceascescu in Romania, or Brezhnev in the Soviet Union, being at such ease amongst their populations.

All political careers end in failure, and that of Kádár's is no exception. By the late 1980s his time was clearly passed and he was suffering from ill-health, including early signs of mental deterioration. He was ousted as Secretary-General in 1988 and in April 1989 gave his last speech to Central Committee, a rambling, confused account of his life in which he sought understanding and justification for what he had done. It was an uncomfortable and embarrassing experience: many there were in tears. He is shown leaving after this speech, hand in hand with his wife, carrying her handbag, as they negotiate the stairs with obvious difficulty. Three months later he was dead; the system he had fought so long and hard to maintain was gone and a new chapter in Hungary's history was being written without him. But he had lived long enough to see the man he had executed, Nagy, reburied at a moving ceremony at Heroes Square. It was undone now, it was all over.

Ten years after his death, a poll was conducted to see who the greatest Hungarians of the Millennium were: no surprises that Saint Stephen should top this poll, followed by István Széchenyi. What is somewhat surprising is that János Kádár should be voted into third place. Why do so many regard him so highly? Nostalgia perhaps? In part yes, but for many he was and remains a man of the people, a true Hungarian, a leader who brought peace and prosperity with a degree of freedom to his native land. Perhaps all was forgiven in the end.

Or perhaps not. In 2007 his grave was desecrated, some of his remains were stolen, along with the ashes of his wife. These have not yet been recovered nor the perpetrators arrested. Clearly, for some Hungarians at least, there should be no rest for the wicked. ■

Born and raised in Budapest, father of two, Gábor Tunkli has worked in the field of management consultancy for twenty years. He remains at the helm of a successful consultancy firm which he established in 1992, and which provides an extensive range of services across a broad field, with particular expertise in education and local government.

LEVÉL MAGYARORSZÁGRÓL - AVAGY A TÁRSADALOM PRÓBÁJA

This letter from Hungary is subtitled "The Test of a Society". Gábor Tunkli begins by quoting several extracts that appeared in the media in connection with March 15th. The news snippets paint a picture of national day celebrations in Budapest marred by severe restrictions put in place to control public behaviour. By late evening on the 15th there had been 35 arrests. Within a week, 30 complaints had been lodged against police, which police refuted claiming that of 1500 police actions that had taken place, only 4 officers were considered to have made minor mistakes.

These news items remind our correspondent of his youth when police were present in similar strength on March 15th national days, and when people - including the likes of today's Mayor of Budapest, Gábor Demszky, who in 2009 keeps the spectators three police barricades distance away - were arrested because they gave expression to their disagreement with the infallibility and all powerfulness of the government. He likens the crowd's flag-waving at May 1st parades in the '70s to the behaviour of dazed sheep and wonders whether that's what we [Hungarian society] have gone back to... The news extracts also bring to mind the more recent events of rioting and anti-government demonstrations in 2006, followed by the resultant response of the police in their use of excessive force.

Gábor Tunkli goes on to examine the response of today's Hungarian society to the events of 15 March 2009.

First the government: In a bid to eliminate the threat of riots, the government recently introduced law changes prohibiting certain behaviours. The police now, for example, have authority to hold a suspect for as long as 8 hours and fine them 50,000 Forints [400 NZD] for shouting out "Get

out Gyurcsány!". Yet in the meantime violent crime is on the rise while the proportion of crimes being solved is decreasing.

The opposition's response to the events of March 15th follows the pattern of the last 3 years and is focussed on putting down the government and the prime minister. They seem to be losing sight of what would be good for society.

The typically independent bodies of a democracy, such as the Ombudsman and the Independent Police Complaints Authority

are looking into the various incidences. But debating the legalities aside, what our correspondent believes is important is that the laws governing freedom of assembly versus freedom of speech reflect what the people want. He notes that while Hungary's judicial system has improved considerably since 1989 [i.e. the fall of communism], people have little faith in the system because it is undermined by politicking and unnecessary bureaucracy. Furthermore, it is the lack of a social contract between the state and its taxpayers that prevents Hungary today from fulfilling the expectations of a democratic state: that the lives of law-abiding citizens will be made easier.

The one beacon of hope rests with a segment of non-governmental organisations - the few, that is, who are truly independent of the government - who make their voices heard and who speak with a civil conscience on behalf of all the country's citizens. But the strength of these organisations depends on the people and on whether they go on in a sheepish daze with the flock, or whether they do their bit for the country, starting with themselves - take, for example, the national sport of tax evasion - to support and strengthen these non-governmental organisations in providing sufficient balance measured against the government and a political elite that has lost all credibility. Gábor Tunkli concludes that this is the true test of a society.

Néhány sajtóhír, 2009. március 15-höz kapcsolódva

1. Kis túlzással a fél V. kerület körbe van kordonozva a fél 10-kor kezdődő zászlófelvonás előtt. A Kossuth tér környékén mélyen le van zárva a Nádor utca, a fél Szabadság tér és az Alkotmány utca. A Kossuth teret fémkerítéssel vették körbe, a polgári ünnepők a Báthory utcában egy zsilipen keresztül juthatnak be. Detektoros kapun kell keresztülmenniük.

2. Részben eredményesnek tűnik a kordontaktika, mivel a hosszú gyaloglás után a

Báthory utcai fémdetektoros kapuhoz érkezők egy része a sor láttán feladja, hogy bejusson. A kapun átjutni 30 percbe telik.

3. A kordonon belüli részről két embert kivezetett a rendőrség, miután kiabálni kezdték az ismert jelszavakat, pl. Gyurcsány, takarodj.

4. Négy embert vezettek el a Kossuth térről. A férfiak - akik a kordonon belül álltak - folyamatosan üvöltözték az ünnepi zászlófelvonás idején, szemtanúk szerint egyiküknél tojástartó doboz, másikuknál egy Sztálin-könyv volt. Őket megbilincselve a rendőrségi rabomobilba ültették. A másik két férfi pedig egy nagyméretű lepedőt tartott a magasba, amelyre azt írták: "felelős kormányt Budapesten". A rendőrség a kordonon kívülre vezette őket, az igazoltatásukat követően elmehtek.

5. Több száz fős, a Nemzeti Múzeumhoz igyekvő tömeg torlódott fel a Múzeum körúton felállított beléptető kapuknál. A sor csigalassúsággal halad, tudósítónk szerint kizárt, hogy a 11-kor kezdődő ünnepségre mindenki odaérjen. Az Astoriánál, a Rákóczi út sarkán egy rendőrségi kisbusz mellett nemzeti jelképek nélküli fiatalokat igazoltatnak.

6. Ezer ember és háromszáz beöltözött rohamrendőr lehet jelen Demszky Gábor beszédénél a Március 15. téren. A rendőrség háromszoros kordont emelt, ellenőrzik a csomagokat és lezárták az Erzsébet híd járdáját. A televíziós közvetítésen alig hallani, de a közönség kifütyüli Demszkyt, aki emiatt meg is szakította beszédét. Demszky beszéde alatt és után hat embert állítottak elő.

7. A Hősök terén tudósítónk szerint legalább 300 készenléti rendőr áll beavatkozásra készen arra az esetre, ha elszabadulnának az indulatok. Az Andrásy utat teljes szélességében rendőrsorral védi, hogy az esetleg meginduló tüntetők ne a Belváros felé vegyék az irányt.

8. Tudósítónk nem tudott bejutni a Szent István térre, jelentése szerint a teret minden irányból körbevették a rendőrség. Itt kellett volna 5 órakor kezdődnie az időközben őrizetbe vett Budaházy György által bejelentett tüntetésnek. A Szent István térre igyekvőknek még a zsebeit is kipakoltatják a rendőrök.

9. Március 14-én és 15-én a rendőrség országosan összesen 674 rendezvényt biztosított, ebből 122-t Budapesten, tájékoztatott a BRFK. A biztosításban a két nap alatt az országban összesen több mint 8000 rendőr vett részt, ebből közel 6500 vasárnap. Budapesten vasárnap 3180 volt szolgálatban. Vidéken a rendezvények biztosítása során rendőri intézkedésre nem került sor, azok rendben lezajlottak.

10. Vasárnap este háromnegyed tízre 35-re nőtt az előállítottak száma.

2009. március 24.

Harminc panasz érkezett eddig a Független Rendészeti Panasztestülethez a március 15-i rendőri intézkedésekkel kapcsolatban, közölte az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi, civil és vallásügyi bizottságának keddi ülésén Kaltenbach Jenő, a szervezet elnöke. A rendőri vezetőök sikeresnek értékelték a fellépést, elmondásuk

szerint 1500 intézkedés mellett csak négy rendőr követett el kisebb hibát.

Egyéni reakcióim a sajtóhírekhez kapcsolódóan

A hírek kapcsán zsigeri élmények tolnak fel ifjúságomból. Az 1970-es-80-as évek március 15-én volt ekkora rendőri készültség. Akkor tartóztattak le embereket - köztük azt a Demszky Gábort is, aki 2009-ben csak 3 kordonnyi távolságra engedte az ünneplőket -, mert nem értettek egyet pártunk és kormányunk tévedhetetlenségével és mindenhatóságával. Ide jutunk vissza? A május elsejei felvonulásuk, ahova kivezényeltek minket, s kis zászlókkal integettünk Kádár Jánosnak. Aztán sör és virsli. És a bódult birkák - azaz mi. Maradtunk, maradunk ilyenek? Birkák? És hol a vágóhíd? És merre hajtanak minket? És ki hajt? És miért? És miért hagyjuk?

És néhány nem is olyan régi élmény. Az MTV ostroma 2006 szeptemberében, ahol abnormális "tüntetőik" - szerintem jórészt köztörvényesek, de ezzel nem kell egyetérteni - randalíroztak a rend?rség asszisztálása mellett. Miért is fizetek adót, ha a rend?rség képtelen közrendet fenntartani? A demokrácia kiterjed a gyújtogatásra is? 2006. október, tüntetések. Az emberek jelentős része jó heccnek tartja egy kiállított tank elköltését. Én nem annyira, de ezzel sem kell egyetérteni. Az ezt követő rend?rségi lovas rohamot és a gumi lövedékek eszetlen használatát, az Erzsébet híd előtti blokádot már kevesebben tartottak heccnek, vagy viccesnek. Vajon miért nem jut eszembe a békés felvonulás Nagymaroson, vagy az 1989-es tömeggyűlés Hősök téréen?

Mit kezd a mai magyar társadalom a 2009. március 15-én történnel?

A jelenlegi hatalom szempontjából világos a szándék. Nem kellene zavargások - ezzel még egyet is értek. Ennek érdekében a hatalom módosítja a törvényeket, s ha valaki felemel egy transzperest, magával visz egy tojást, vagy az kiabálja, hogy Gyurcsány takarodj, akkor az már szabálysértés - ezzel már kevésbé értek egyet.

A rend?rség teljes zavarban van. Az MTV ostromnál nem mert határozottan fellépni, s ezért megkapta a maga - szerintem is jogos - letolását. Egy hónappal később már keményen - szerintem oktanul, túlzott keménységgel, vélhetően politikai megrendelésre - lépett fel.

2006 ősze után mintha konszolidálódott volna a helyzet, s a rend?rség megtalálta az arányos fellépést. Nem hagyta, hogy néhány száz ember a teljes fővárost megbénítsa az Erzsébet híd blokádjával (2007. október), de nem volt lovas roham, nem volt gumilövedék. Aztán 2009 márciusában - hivatkozva a megváltoztatott törvényekre - letartóztat, büntet, korlátoz, elrettent. Miért kell valakit egy Gyurcsány takarodj kiabálás miatt 50.000 Ft-ra büntetni, s 8 órán át a rend?rségen tartani? Nyilvánvalóan a jelenlegi hatalom megrendelésére - ne feledjük a rend?rség végrehajtó. A rend?rség minden autóján ott a jelszó: "Szolgálok és védünk". S közben nő az erőszakos bűncselekmények száma, romlik a felderítési arány.

De mit tesz mindebben a kérdésben az ellenzék, mit tesznek a demokratikus jogállam szervezetei, és mit tesz a társadalom, a civil szervezetek s az egyes emberek?

1. Az ellenzék egyetlen egy dologra használja fel a márciusi eseményeket - mint ahogyan az elmúlt 3 évben mindent csak erre használ fel, s emiatt a gondolkodó ember előtt hiteltelen -, nevezetesen arra, hogy rúgjon egyet a kormányon, de leginkább a miniszterelnökön. Hogy az országnak, a társadalomnak mi lenne jó, lassan már érdektelen az ellenzék számára. *Te jó ég, kire fogok én szavazni?*

2. A demokratikus jogállam egyes szervezetei - ombudsman, parlamenti bizottság, Független Rendészeti Panasztestület elkezdtek vizsgálni. Nyilván lehet azon jogelméleti vitákat folytatni, hogy mi fontosabb: a gyűlekezési szabadság, vagy szólásszabadság. Ne feledjük, hogy az igazságok sokszor relatív igazságok. Magyarországon az elmúlt 60 év miatt a szólásszabadság talán fontosabb. Szerintem. A kérdés azonban az, hogy a társadalom szerint mi a fontosabb, hiszen a törvényeknek ezt a megítélést kellene tükröznie. Lesz-e törvénymódosítás? Néhány letartóztatott feljelentést tett, előbb-utóbb a független bíróság hoz majd ítéletet. Ez jó. Ez nem történhetett volna meg 1989 előtt. Ugyanakkor elég alacsony a bizalom a jogállam intézményeinek működésében. Hogy miért? Mert átszövi a politika és a fölösleges bürokrácia. Mert a POSTABANK ügyben 13 év után születik jogerős ítélet (nem egyedi eset, a TOCSIK ügyben 9 év kellett, a Kulcsár ügy még csak 5 éves, van még bőven idő). Mert a független bíróságnak 9 hónapja nincsen megválasztott elnöke. Mert a demokratikus jogállam - legalábbis Magyarországon mostanában úgy látszik - nem azért, s nem úgy működik, hogy a tisztességes állampolgár életét megkönnyítse. Nincsen megfogalmazott, kimondott társadalmi szerződés az állam és az adófizetők között. Pedig egyszerű lenne! Te fizetsz adót, én adok közbiztonságot, jogbiztonságot, egészségügyi szolgáltatást, közoktatást stb. A nagyobb változtatások előtt megkérdezem képviselőidet, hogy egyetértesz-e azokkal a változtatásokkal. Időnként megkérdezem, hogy mennyire vagy elégedett, s javaslataidat figyelembe veszem. Ez távoli álom a mai Magyarországon!

3. Talán az egyetlen bizalmam a civilszférában van - lehetséges, hogy még mindig naiv vagyok? Ugyan egy nagyon vékony rétege a társadalomnak - és én sem tartozom közéjük - hallatja a hangját, s véleményt mond az állam és szervezetinek tevékenységéről. A civilszervezetek egy része sajnos a pártokhoz kötődik - tehát csak kvázi civilek -, ám, másik részük valóban civil. És valóban az ésszerűség, civil lelkiismeret hangján szólal meg. Az hogy, mennyire erősek ezek a szervezetek sokban rajtunk, magyar állampolgárokon múlik. Megelégszünk birkaságunkkal - esetleg egy sör mellett bégetünk kicsit -, vagy teszünk valamit az ország, társadalmi viszonyaink megváltoztatására, javítására? Kezdve ezt saját magunkon - pl. a nemzeti sporttá vált adócsalás, az elkövetett gyorsított után a rendőr megvesztegetése -, s folytatva a civil szervezetek erősítésével és támogatásával, hogy megfelelő ellensúlyt képezhessen az állammal és hitelét veszített politikai elitel szemben? Ez a társadalom igazi próbája! Nevezhetjük akár társadalmi forradalomnak. ■

Budapest. 2009. március 25.

Tunkli Gábor

Petőfi Sándor:

KISFIÚ HALÁLÁRA

Alig hogy kivettek a bölcsozbül,
Kis fiúcska, koporsóba tettek;
Volt-e méltó a világra jönnöd?
Mi haszna volt rövid életednek?

Balga kérdés! te eleget éltél,
Bármi hamar végezed be pályád;
Hány nem érte meg, amit te? ámbár
Késő vénség görbitette vállát.

Te megérted kurta életedben
A magyar nemzet föltamadását,
Te hallottad e szent zajt, s magad is
Kiáltottad: éljen a szabadság!

Pest, 1848. április

ISTVÁN (STEVEN) SZIRÁNYI

Szirányi István, illetve Pista vagy Steven, ahogyan barátai ismerték, avagy Schilli vagy Pötyi ahogyan otthon hívták, Schillinger Istvánként született Csongrádon 1925-ben. A szintén Magyarországon született, de német származású édesapja a környék egyetlen gőzzel hajtott cséplőgép tulajdonosaként sikeresen biztosított egy kényelmes megélhetést az öttagú családnak. A második világháború kitörése után úgy döntött a család, hogy magyar névre változtatják családnévüket, és az általuk beadott három név közül, egy arctalan belügyminisztérium alkalmazott levélben értesítette őket a „Szirányi” név választásáról.

Pista mérnöki tanulmányait a háború zavarta meg, amikor 1944-ben bezárták az egyetemeket és minden egyetemistát a hadseregbe rendelték. A nyarat a barátaival együtt Magyarország keleti frontján töltötte lövészárk ásásával, 1944 végén pedig felszerelt katonaként állították őket Budapest védelmére, és végig harcolták a telet az oroszok ellen. Budapest ostroma után együtt menekültek át Ausztriába, ahol a délen fekvő Königssee menekülttábor adott nekik otthont a háború végéig.

A háború után Pista hazament és folytatta tanulmányait, de ezek sötét évek voltak, és miután megtudta, hogy száműzetésben szerveződik egy USA által támogatott kormány, csatlakozott egy futárszervezethez, akik havonta hoztak vittek anyagokat Ausztriából. Előbb-utóbb beárulta egy ÁVÓs, letartóztatták és 4 napig át kellett élnie a gyalázatos András út 60-i kínzásokat, míg el nem vitték Zalaegerszegre, ahonnan a rendőrségről isteni szerencséjével sikerült elszöknie. Onnan Sopronba ment, ahol a Paulay Tamás jó barátját megtalálta, és együtt átszökte Ausztriába. Azután München adott nekik otthont 3 évig, míg ki nem vándoroltak Új-Zélandra.

1951 szeptemberében érkeztek Wellingtonba a Wanganella hajón, onnan másnap már a Déli-sziget Oamaru városába utaztak, ahol az Új-Zélandi Vasútnál kezdtek rögtön dolgozni munkásként. Egy pár éven belül Chrsitchurchbe költöztek, és az egyetemen folytatták tanulmányaikat. De Pista igazából nem akart mérnök lenni, tehát otthagya az egyetemet és felköltözött Wellingtonba, ahol sikerült megszereznie egy szakmunkás felnőtt-tanulóképzést az ország legnagyobb építkező vállalatnál.

Közben megismerkedett Patsy-vel és 1959-ben elvette feleségül. Született nekik négy gyermek. Ugyanabban az időben felvett Pista egy kölcsönt, hogy a saját építkezési cégét megalapíthassa. Ezzel a céggel sok éven át elboldogult, sok épületet felépítettek, például a Szt Péter és Pál templom termét Normandale-ban, a községben ahol laktak, valamint a Szirányi család „Japonica Bay” nyaralóját is a Marlborough Sounds-ban. 1964-ben ellátogatott Új-Zélandra Pista édesanyja - az édesapja már korábban elhunyt. 1974-ben, mire végre meg merték tenni és hazalátogatott a Szirányi házaspár Magyarországra, addigra már nem élt az édesanyja sem, de eltöltöttek egy nagyon boldog három hónapot otthon a család többi tagjával, és ez volt az első út sok európai út közül.

Ugyanabban az évben tett látogatást Új-Zélandra Mindszenty bíboros, és Pista kulcs szerepet vállalt ennek szervezésében. Talán ez befolyásolta a következő évben azt a döntést, hogy abbahagyja az építkezési vállalkozását, és elmegy a Catholic Education-nek dolgozni. Onnan vonult nyugdíjba tíz évre rá.

Nyugdíjban sem unatkozott Pista, mert anyai minden érdekelte, és örült, hogy végre tud időt szakítani a sok mindenre... Kibővítette a nyaralót, megtanult vitorlázni, bort termelni, megírta az emlékiratait. Az utóbbi években az unokák voltak a legfontosabbak, de a magyar közösség életében is döntő szerepet játszott. Mindig készen állt praktikus megoldásokat nyújtani, és semmi se volt túl nagy feladat. Nyolcvanegy évesen még Ő állt az állványzat tetején, hogy bealozza a Magyar Millennium Park székely-kapuját...

Azon a reggelen néhány hete, amikor elhunyt, azzal kezdte, hogy elkísérte az egyik unokáját iskolába, utána megírt néhány e-mailt és azután kiment meggondozni a szőlőt... Sikerült neki az élet minden percét kihasználni. Nyugodjon békében!

István or Steven Szirányi was born as István Schillinger in 1925 in Csongrád, on the banks of the Tisza River. His father, who was Hungarian, but of German parents, was an entrepreneur - he owned the only steam powered threshing machine in the district and took it around various farms at harvest time. The family, which expanded to five with László born in 1930 and Katalin in 1935, worked hard and became comfortably off.

As a fourteen year-old in 1939, István, or Pista, as the local Hungarian community knew him, went on a student exchange with a group of young people to Germany. In his words: We were fed a full diet of straight out Nazi propaganda - my host family took me to a gigantic sport stadium in Nurnberg, where I saw with my own eyes and heard with my own ears Hitler addressing a huge crowd of frenzied followers.

Hitler's Germany was in the ascendancy....and Hungary by and large supported Germany. It was Germany to the West against the old arch enemy of Russia to the East.

Nonetheless, the Schillinger family's loyalty was to Hungary, not the 3rd Reich, and in the late '30s - early '40s, Pista's parents made the decision to change the family name to a truly Hungarian name so that there should be no doubt about where their allegiances lay. They were required to submit three possible names and some faceless bureaucrat from the Ministry of Internal Affairs chose Szirányi... The family were notified by letter.

So István Szirányi went to university in Budapest enrolling in engineering. It was not his first choice, but was very much what his parents wanted and he desperately wanted not to disappoint them. However, his studies were disrupted by the continuing war. Germany occupied Hungary, and war with Russia was in full flight. All universities were ordered to close and students to report for duty in the Army.

Pista and a core of friends spent the summer of 1944 on the eastern frontier

of Hungary, with picks and shovels, digging fortifications to be used in battle against the Red Army. Without explanation in late summer, they were ordered to pull out. On cattle wagons they returned to Budapest, at roughly the same time as the Russian troops and tanks crossed the eastern borders of Hungary. By October, Csongrád and the whole of the country east of the Tisza River had fallen.

Pista turned 19 that September. There was chaos and confusion all around. He managed a quick trip home to see his parents. They had long, anxious discussions about what the family should do... to stay or to go. Pista's parents feared that he would be caught by the Russians and marched off to a Soviet prisoner of war camp somewhere in the depths of Siberia. They felt that they had to stay, but that he should go. That visit was the last time Pista ever saw his father, and it would be some 20 years before he saw his mother again, when she visited New Zealand.

Pista wrote in his memoir of the blur of events from about November 1944... He and his friends were drafted back into the military, given uniforms and given basic rudimentary training. As Christmas 1944 approached, the Russian army was marching on Budapest. Pista and his friends found themselves on the front line, fighting the Russian army through the cold winter. In the spring came the final all-out Russian offensive ... and Pista and the other young soldiers around him could see the writing on the wall. They turned and fled for their lives.

They joined a stream of thousands desperate to get out of Hungary to the West. They posed as wounded German soldiers to hitch a ride on a barge across the Danube; they found an abandoned Budapest taxi, managed to steal some gas, and drove for two days, finally making it to Austria.

Pista and his friends eventually arrived in Königsee in southern Austria where they decided to wait out the end of the war. The news gradually filtered through that the Germans had capitulated, and eventually the US army occupying force arrived. They moved to Munich to a refugee camp near a US base, where they set up a tailor shop - not because any of them were tailors, but one of them was a tailor's son - and began a thriving business pressing US army uniforms. They were paid in chocolate, cigarettes, candy and gold.

Pista soon returned to Hungary and eventually resumed his studies, but the mood in Hungary was very dark. The communist regime was very oppressive. Pista's family was under suspicion because of Pista's time in "the West". Then came rumours that a Hungarian government in exile was forming, with the sure support of the United States. Pista became involved in a group which was smuggling information out about the Soviet authorities to the West. They organized and took part in monthly clandestine exchanges of courier material on the Austrian border. They took information about the Soviets and returned with sealed envelopes - presumably anti-Soviet, pro-Western propaganda, which they dropped off at prearranged spots.

Ultimately someone betrayed the group and one day, on his way to university, Pista was arrested by the ÁVÓ - the dreaded secret police. He was taken to their headquarters and beaten, interrogated and abused for four days. On the fourth day, Pista was taken by his interrogators to a town in western Hungary several hours from Budapest; he'd led them to believe they would find some "betrayers" there. The botched rendezvous resulted in Pista being taken to the local police station where he was held under police guard for the night. The guard fell asleep and in the depth of the night Pista, who had been praying furiously that he lift the right key off the wall from the six keys hanging there, decided to make his move. He carefully removed a key and crawled across the floor to try it in the door. Miraculously it was the right key and Pista fled to freedom and into hiding.

Friends in the town put themselves in great danger by hiding Pista for several days in a huge heap of sawdust in their garage. He wanted to get to Sopron, on the border with Austria, where, he fervently hoped, his friends from Budapest would be waiting in safety. Although he had no money, he took a taxi to his friend, Tom Paulay's house, some two hours away in Sopron. Although Tom's mother hadn't met her son's good friend Pista before, she paid for the taxi and gave him food and shelter. Tom was also in hiding but turned up the next day. The two men decided they had to leave Hungary immediately. They paid someone and were smuggled across the border into Austria.

From there they travelled again to Munich, which became their home for the next three years. Pista was in his early 20s by then. Then he, Tom and Tom's wife Herta, together with their baby daughter, Dorothy, looked into emigrating. New Zealand was an option, as was the US, Canada, England, Australia and most of the Latin American countries. New Zealand was where they ended up going. And so it was that in 1951, Pista travelled to Bremhaven in Germany, and boarded a passenger ship bound for New Zealand.

Pista brought nothing with him in the material sense. But in terms of faith, strength, loyalty, hard work and integrity, he was a wealthy man. As they sailed over many weeks, he sat on the deck under the stars wondering where his life was going to lead. He wrote: At the end of the day, when it came to prayer, it was so easy, under that vast canopy of all those strange but beautiful stars....And it was easy, because I knew that together with my fellow emigrant passengers, we were all praying for basically the same gifts of happiness, peace and contentment to be found in our new country.

Pista arrived into Wellington from Sydney on the Wanganella on a beautiful clear day in September 1951. Literally the next day a group of the refugees went to Oamaru - of all places - by boat, where Pista first worked at NZ Railways as a labourer. Soon into their employment, fellow workers tried to impress upon him and Tom that they should work a little slower and take their full "smoko breaks"... to blend in. This was also their first introduction to the Kiwi vernacular.

Later on Pista worked as a labourer on the construction of the Roxburgh Dam. Then he and Tom and family moved to Christchurch where the two of them picked up their engineering studies again at Canterbury University. But Pista's heart was never really in engineering - it had been his parents' dream and this, combined with the language barrier, proved insurmountable. After two years at the university, he withdrew and went to Wellington.

One good thing that did come out of his time at Canterbury University was his friendship with one of his teachers, Hugh Simpson, who took Pista and the Paulays to stay with him and his wife in Queen Charlotte Sound. For Pista it was "love at first sight" and several years later the Szirányi's bought their own spot there, which they called Japonica Bay.

In Wellington, initially Pista worked as a builder's labourer but quickly realised he needed to do more to get ahead. Post war New Zealand was undergoing a building boom and very low unemployment: Pista went knocking on doors and soon took up an adult apprenticeship with Fletchers, where they built amongst other things, many state houses in the Hutt Valley. He boarded in Petone but as soon as he could, he bought a section in Normandale and built himself a hut out of packing cases, where he lived while he built his own house.

Pista met Patsy on a blind date and when they married in Christchurch in November 1959, they moved into the house that Pista had built at 25 Pokohiwi Road in Normandale. They were one of a group of several young couples who settled into the new suburb, and who were active in the Christian Family Movement. Their first child, Louise, was born in 1960, then Nick in 1961, Andrew in 1964 and Clare in 1967. It was during those early years that, using borrowed capital, Pista started his own building company and built up a successful building career. Strengthening the family's affiliation with the Catholic Parish of Ss Peter and Paul, Pista's building company built the St Elizabeth Church Hall, named after St Elizabeth of Hungary, in Normandale in 1968.

In 1972 the Szirányi family moved to central Lower Hutt to a house Pista had owned for several years. It was about the same time that Pista, and the men who worked with him, erected a family bach in the Marlborough Sounds in one week using prefabricated materials. Pista was drawn to the name "Japonica", and so named the bay where the bach sits, "Japonica Bay". It became one of his favourite places.

In the meantime Pista's ties with friends, family and his roots held steadfastly. Although Tom Paulay and his family had settled in Christchurch, the friendship remained strong. Similarly, in spite of the distances, Pista's bond with his sister, Kati, in Budapest and his brother, Laci, in London never faltered. In the early '70s the political system in Hungary became stable enough for Pista and Patsy to embark on Pista's first trip home to Hungary, which occurred in 1974. Though his mother and father had both died, he was able to see the rest of his family and that was a most special three-month trip for him. It turned out to be the first of many trips home to Europe and England.

1974 was also the year when Cardinal József Mindszenty visited New Zealand. Pista was intimately involved in the organisation of the visit in November of that year, and in the follow-up in the months before the Cardinal's death in May 1975.

In fact it was probably the pivotal events of 1974 that led Pista to leave the building company behind and join Catholic Education in Wellington in 1975, just as the Catholic schools were being integrated. He had ten very happy years there, retiring at age 60.

Pista began his retirement by spending the first six months of it down at Japonica Bay enlarging the bach. Then he embarked on a number of new "hobbies" such as learning to sail. He purchased a trailer sailer and made various sea journeys around the Marlborough Sounds, some of which he was, his family believes, lucky to survive. Pista also got a puppy, Toby. He wrote his memoirs. He travelled overseas, particularly to Hungary, every second or third year. He did a winemakers' course and became a winemaker. (One of his most noteworthy vintages was his gorse flower vintage. And his preferred wine was always a "Szirányi wine".) And he became actively involved in the life of the local Hungarian community, in particular with the Magyar Millennium Park.

Pista and Patsy became grandparents relatively late in life, their first grandchild arriving when Pista was 74. Some of Pista's happiest times were with his grandchildren, whom he always related to incredibly well. On the day he died, two of his grandchildren, Nadia and Daniel, had breakfast with him and Patsy. Pista walked Daniel to school, laughing and joking. After returning home he sent some emails, then in typical fashion, always active, he embarked on an outside project just after 10am. He died suddenly just half an hour later.

Pista lived life to the full and was active to the very end. Both physically and emotionally he seemed larger than life. He was 6 foot 3, with a size 13 foot. And he was generous of time and spirit. He had an abiding love for his homeland, Hungary. Yet he was very proud to be a New Zealander. He embraced the positive qualities of both cultures. He had a deep and heartfelt gratitude to New Zealand for offering him a new start in life. At the same time he managed to instil in his children a love of a distant country they would not be able to visit until they were much older.

As did so many Hungarian refugees, Pista came to New Zealand with nothing. But he believed that this new country would offer someone who was willing to work hard and stick at it, the chance at success. He proved this to be true. But in doing so he always remained loyal to his roots, and he played an important part in the life of the New Zealand Hungarian community from the early years.

Pista was a practical man, who liked to make himself useful. First it was assisting other refugees: he had only been in New Zealand a few years himself when together with his long-time friend, Tom, he interpreted and assisted in the placement of new Hungarian refugees arriving after the

Hungarian Revolution. In the late '60's the St Elizabeth's Church Hall in Normandale was his focus. Then there was his involvement in organising Cardinal Mindszenty's visit to New Zealand. In 1990, when 200 local Hungarians were drawn together to celebrate St Stephen's Day - the first such celebration in Wellington following the fall of the communist regime in Hungary - it was Pista, who sprang to his feet spontaneously leading those gathered in singing the Hungarian National Anthem... He was a regular contributor of articles to the Magyar Szó over the years. He even paid for Magyar Szó subscriptions for his four children individually over several years.

From 2003, after the opening of the Magyar Millennium Park (MMP) in Wellington, Pista became closely involved with the work of the MMP Trust. In fact he was a founding trustee, who at the age of nearly 80 took it upon himself to put some things right with the MMP Székely kapu (gate). Pista's building expertise and his undeniable engineering insight proved invaluable to a project that had been implemented, but that in the process had gone slightly wrong. Fixing the gate's instability and weatherproof capability involved dismantling it, many-many weeks of painstaking work sanding down and oiling all the pieces of the gate in a cold warehouse in Kenepuru, then re-erecting it. All the while Pista remained modest and humble about fulfilling the role of project manager and labourer in one... A couple of years later it was the 80+ Pista who could be seen standing on the scaffolding at the Hungarian Garden oiling the wooden fixtures.

Rita Sonkodi's painting of St Elizabeth of Hungary

Pista was also no doubt involved, at least indirectly, with a major alteration to the front of the Ss Peter & Paul Church in Knights Road, Lower Hutt in 2001, which provided both an enlarged gathering area and a new Chapel for the Church. The Chapel was dedicated to St Elizabeth of Hungary, named after the Church Hall built by Szirányi & co. that had served Normandale for nearly 30 years. But it was 30 years after Cardinal Mindszenty's visit, in November 2004 that Patsy and Pista Szirányi donated a painting of St Elizabeth of Hungary to the Chapel. It followed nearly a year of Pista's efforts to especially commission the painting, which was painted in Hungary by Rita Sonkodi.

Even when he came to the rescue of the local Hungarian society in 2005, Pista's main concern was to provide practical solutions to ensure the survival of the organisation. He took on the mantle of presidency for a very definite one-year term, to save the society from folding. But his approach was a practical one, and he

determined to do his utmost, to "hand over" to a younger generation. It nearly worked.

As for the Szirányi children's Kiwi friends, their practical introduction to things Hungarian was the unusual contents of the Szirányi's fridge and cupboard and their first taste of salami, gherkins, specialty cheeses, roll-mops, pork brawn, homemade yoghurt and liverwurst... This everyday aspect of Pista Szirányi's life could probably be said to be the most universal way in which a New Zealand Hungarian makes their presence felt. ■

Sources: various

Gyöngyös Imre Shakespeare-je

Shakespeare 2. szonethez fűződő megjegyzés:

Szabó Lőrinc legtöbbször egy kicsit többet tesz a szövegbe, mint a Bárd, de ezúttal - úgy érzem - én meg kevesebbet. Mégis mindketten odaérünk. „Az ifjúság egyenruhája” kifejezésben homályos utalás van éveikig tartó katonai korára, saját ifjúságára! A Bárd biográfusai sem tudják, hogy katonai éveit hol töltötte és milyen országban mennyi ideig volt. Olaszországi tartózkodását és olasz történelmi érdeklődését és ismereteit gyantíják erre a katonai korszakára.

Szabó Lőrinc fordítása

Ha homlokod negyven tél ostroma
S szépséged kertjét mély árkok ülik,
Ifjúságod, e most csodált ruha,
Nyútt rongy lesz, mely alig ért valamit:
S ha megkérdik, szépséged hova lett,
Deli napjaid kincse hova halt,
Válasznak saját üreges szemed
Emésztő szégyen lesz s roncs diadal.
Felélt szépséged viszont újra nagy
Érdem lehetne: "Íme, szép fiam
Összegezi s kimentí koromat",
- Látnák: tied, ami szép rajta van.
Így újulnál, öregem, és a véred
Melegítene, bár hidegnek érzed.

Shakespeare - Sonnet 2

When forty winters shall besiege thy brow,
And dig deep trenches in thy beauty's field,
Thy youth's proud livery, so gaz'd on now,
Will be a tattered weed, of small worth held.
Then being ask'd where all thy beauty lies,
Where all the treasure of thy lusty days;
To say, within thine own deep-sunken eyes
Were an all-eating shame and thriftless praise.
How much more praise deserv'd thy beauty's use,
If thou couldst answer - 'This fair child of mine
Shall sum my count, and make my old excuse -'
Proving his beauty by succession thine!
This were to be new-made, when thou art old,
And see thy blood warm when thou feel'st it cold.

Gyöngyös Imre fordítása

Ha negyven tél támadja homlokod
s szépségmeződből árkokat kivág,
az ifjúság díszét hiányolod:
a gaz rongyokká lett egyenruhát.
Ha kérdezik: szépséged hova tűnhet,
bujja napjaid kincse hova lett,
idézd fel a szemed mélyébe süllyedt
falánk szégyent s herdált dicséretet.
Szépséged tán több jó szót érdemel,
ha válaszolsz: "Gyönyörű gyermekem"
kiment s érdemeim sorolja fel;
tiszta szépsége tőled nyert elem."
S ha majd megvénülsz, kihűlt véredet
e gondolatlan melegítheted.

CONSULAR

NEWS

KONZULI KÖZLEMÉNYEK

AMIT TUDNI KELL
AZ ÚJ MAGÁNÚTLEVEL
IGÉNYLÉSÉHEZ

Az Európai Unió tagjaként Magyarország 2009. június 29-től csak ujjnyomatot tartalmazó biometrikus útlevelet állíthat ki. Ezért a jövőben csak személyes megjelenéssel lehet útlevelekérelmet benyújtani, Magyarországon az okmányirodákban (www.nyilvantarto.hu/kekkh/kozos/), külföldön pedig a magyar "hivatásos" külképviseleteken (a tiszteletbeli konzulátusokon nem).

Tekintettel arra, hogy a magyar külképviseletek még nem rendelkeznek ujjnyomat olvasó berendezéssel (azok telepítésére egy későbbi időpontban kerül sor), a tartósan külföldön élő magyar állampolgárok ebben az átmeneti időszakban, postai úton 1 éves érvényességű magánútlevelet igényelhetnek a magyar külképviseleteken keresztül.

Útlevelekérelmet benyújtásakor választhat az alábbi lehetőségek közül:

Amennyiben nem tervez a közeljövőben (1 éven belül) Magyarországra utazni igényeljen 1 éves magánútlevelet.

Amennyiben a közeljövőben Magyarországra utazik és útlevele a Magyarországi beutazást követően jár le igényeljen Magyarországon 10 éves útlevelet. Útlevelekérelmet a lakóhelye szerinti okmányirodán adhat be (www.nyilvantarto.hu/kekkh/kozos/), ez esetben számoljon a maximum 30 napos ügyintézési határidővel; sürgős esetben vagy ha nincs magyarországi állandó lakcíme, úgy Budapesten igényelhet útlevelet, melyet sürgősségi eljárással 5 munkanap alatt kaphat meg a Központi Okmányirodán (1133 Budapest, Visegrádi u. 110-112.).

Amennyiben megteheti, útlevél kérelmét halassa el és egy későbbi (várhatóan 2009 év végi) időpontban nyújtja be. A hagyományos útlevelek lejáratakig érvényesek!

A fenti eljárás átmeneti jellegű, amíg a Külügyminisztérium be nem vezet az ujjnyomat felvételi lehetőségét a külképviseleteken, továbbá addig, ameddig be nem vezetik

az Új-Zélandból lévő kérvényezésének megoldását.

Figyelem: Továbbra is fontos, hogy az útlevelük még érvényes legyen, amikor benyújtják az új útlevelekérelmüket.

További felvilágosítás a tiszteletbeli konzultól szerezhető:

Szabó Miklós, a Waikato és északra fekvő területért felelős tel: +64 9 376-3609, e-mail: miklos.szabo@slingshot.co.nz

Szentirmay Klára, a Waikato-tól délre fekvő területre, valamint Nelson és északra fekvő területért felelős tel: +64 4 973 7507, e-mail: consul@hungarianconsulate.co.nz

Kollár Judit, a Nelson-tól délre fekvő területért felelős tel: +64 3 355-3231 or +64 21 614-426, e-mail: judy@aspiring.ac.nz

IMPORTANT INFORMATION
FOR THOSE WISHING TO
RENEW THEIR HUNGARIAN
PASSPORT

As a member of the European Union, from 29 June 2009 the Hungarian passport authority will only issue biometric passports incorporating the electronic scanned fingerprints. In future passports can only be applied for in person: in Hungary at one of the Document Offices [okmányiroda]

(www.nyilvantarto.hu/kekkh/kozos/), and abroad at embassies and consulates (but not honorary consulates).

Given that Hungarian embassies and consulate-generals do not yet have fingerprint scanning machines (these will be installed in due course), those Hungarian citizens residing abroad long-term, can apply for passports that will be issued for 1 year in the meantime.

The following options are available when applying for a new passport:

If you are not planning on visiting Hungary in the near future (within the next 12 months), then apply for a passport that will be valid for 1 year.

If you are planning a to travel to Hungary in the near future and your passport is due to expire after that date then apply for a passport that will be valid for 10 years. You can submit your application at the Document Office [okmányiroda] nearest where you live (www.nyilvantarto.hu/kekkh/kozos/) - the processing will take a maximum of 30 days. In cases of urgency, or if you don't have a permanent address in Hungary, then submit your application in Hungary at the Central Passport Office (1133 Budapest, Visegrádi u. 110-112.), where urgent processing will take 5 working days.

If you are able to, postpone renewal of your passport until later. Existing passports remain valid until their expiry, even once the new passports are in circulation.

The procedures outlined above will remain in force until embassies have become fully equipped with the necessary hardware, and further until procedures have been implemented enabling New Zealand based Hungarian passport-holders to apply.

Note: It is still important to submit passport renewal applications before the expiry of the passport, as it is the proof of your Hungarian citizenship.

If in doubt please contact your Honorary Consul:

Miklós Szabó, responsible for Waikato area and everything north of it tel: +64 9 376-3609, e-mail: miklos.szabo@slingshot.co.nz

Klára Szentirmay, responsible for Nelson northwards and everything south of Waikato tel: +64 4 973 7507, e-mail: consul@hungarianconsulate.co.nz

Judit Kollár, responsible for everything south of Nelson tel: +64 3 355-3231 or +64 21 614-426, e-mail: judy@aspiring.ac.nz

2009 Elections to the European Parliament

The President of the Republic of Hungary has set the date for the 2009 Election of Members to the European Parliament for 7 June 2009.

Voting Abroad

Hungarian citizens registered with a permanent place of residence in the European Union may vote if they have formally requested their enrolment on the foreign representation voters' list by 22 May 2009. Voting can only be done in person. Hungarian citizens in New Zealand can only vote in Australia, either at the Hungarian Embassy in Canberra (17 Beale Crescent, Deakin, ACT 2600, Canberra), or at the Hungarian Consulate-General in Sydney (Suite 405, Edgecliff Centre, 203-233 New South Head Road, Edgecliff, NSW 2027) on 7 June 2009 between 6am and 7pm. For further information about the 2009 Elections to the European Parliament you can visit:

www.europarl.europa.eu/elections2009.

2009 Európai Parlament választások

A Magyar Köztársaság elnöke 2009. június 7-re kitűzte az Európai Parlament tagjainak választását.

Szavazás külföldön

2009. május 22-ig lehetett kérni a külföldön tartózkodó magyar állampolgárnak, aki az Európai Unión belül állandó lakhellyel rendelkezik, hogy a Magyar Köztársaság nagykövetségén vagy főkonzulátusán szavazhasson. Szavazni csak személyesen lehet, Új-Zélandon tartózkodó magyar állampolgárok csak Ausztráliában szavazhatnak a Nagykövetségen (17 Beale Crescent, Deakin, ACT 2600, Canberra), vagy a Főkonzulátuson Sydney-ben (Suite 405, Edgecliff Centre 4.emelet 406., 203-233 New South Head Road, Edgecliff, NSW 2027) 2009. június 7-én 06:00 és 19:00 között. További információt találhatnak a következő honlapon:

www.valasztas.hu/hu/ep2009

LEVELEK A SZERKESZTŐNEK

The DVD of the film *Szabadság, Szeretem / Children of Glory* is currently on special at Amazon UK. Once the UK V.A.T is removed (automatic for non-EU export orders) it is currently only around £5 per copy + p&p (down from about £18).

The DVD has never been released in NZ (it was never forwarded by a distributor to the censor's office for a rating sticker) so this is one of the few legitimate ways of obtaining a copy - and at an excellent price too! http://www.amazon.co.uk/Children-Glory-DVD-Kata-Dobo/dp/B0019GJ4DI/ref=sr_1_1?ie=UTF8&s=dvd&qid=1238809784&sr=8-1
Regards,
Gábor Tóth, Wellington

Kastélykert Apartmanház

(www.kastelykertothon.hu)

Lehetőség nyugdíjasok, idősek részére: 17db 2 személyes 28 négyzetméteres, összkomfortos apartmanok idősek szolgálatára. Az épület saját éttermi és konyhai résszel rendelkezik, amihez egy hatalmas előtér-társalgó kapcsolódik, külön orvosi és betegszobákkal együtt. Az emeleti részléttel könnyen megközelíthető, ott még egy 50 négyzetméteres közösségi tér áll rendelkezésre. Az ingatlan amerikai-magyar közös tulajdon, Magyarország, sőt Európa egyik leghíresebb gyógyfürdő városában: Gyulán. További információk és részletek a következő elérhetőségeken kérhetők az otthonvezetőtől, Szépg. Helgától: tel: +36-20-22-55-947, +36-30-74-30-325, email: .

A Magyar Cserkészszövetségek Fóruma (MCSSZF) ()

2009 május 9-én, Paláston (Felvidék) tartotta idei első ülését. Az ülésen megjelent az anyaországi két szövetség (MCSSZ és MCSSZ) mellett az erdélyi (RMCSSZ), felvidéki (SZMCS), kárpátaljai (KáMCSSZ), vajdasági (VMCSSZ) és a nyugati (KMCSSZ) magyar cserkészszövetségek elnökei és főbb tisztségviselői.

Az ülés résztvevői meghallgatták a tagszövetségek beszámolóit az elmúlt időszak eseményeiről. Tárgyaltak a SZMCS által kiadott Cserkész c. lapjának, amely a szövetségek közös cserkészlapjának, további fejlesztési feladatairól tárgyaltak. Tapasztalat cserét tartottak a 2008-as bécsi Betlehem Láng átvételéről és a múlt novemberben tartott lengyel-magyar cserkészszövetségek találkozájáról. Nagy meglepetéssel hallották, hogy a lengyel testvérszövetségek a MCSSZF mintájára egy saját Forumot alapítanak, melynek feladata a nyolc létező (főleg kisebbségi) cserkészszövetséget összetartása lesz.

A tanácskozás két további fontos részeként a MCSSZF céljairól tartott ötletbörzén sikerült a legfontosabb célok megállapítása. Ezekre a délután folyamán előzetes tervek készültek. Szintén határoztak a MCSSZF további vezetőképző tevékenységéről. A három élű próbálkozásban új csapatparancsnokok kiképzése, magasabb szintű cserkész-vezető azaz - tisztségviselőképzés és vezetői szaktovábbképzés (például pályázat írásban) szerepel. Ezeknek a részleteit egy öttagú bizottság dolgozza ki.

Összeállították a MCSSZF közös programjainak listáját az elkövetkezendő hónapokra:

Magyar Együttartozás Tüze (világszerte, augusztus 20.)

MCSSZF őszi ülése (Szabadka, 2009. szeptember 18-21.)

Betlehemi Békéláng (Bécs, december)

Nyugati emléktúra 2010. ápr. 30-máj. 2 között a

KMCSSZ emlékhelyeinek meglátogatására, egyben MCSSZF tavaszi gyűlése.

E mellett a jubileumi 2010 (első magyar cserkészcsapat beindulása) és 2012 évek (a Magyar Cserkészszövetség megalakulása) közti idő nagyobb horderejű eseményeinek tervezését is beindították.

14th Australian Hungarian Cultural Convention

Canberra 27th December 2009 to 3rd January 2010
The first Australian Hungarian Cultural Convention began in 1969 in Melbourne. It was the brainwave of some Hungarians in Australia to have a cultural meeting of Hungarians living in Australia. The Convention has been taking place every 3 years and in 2009 it will be 40 years since the first convention began. During this time, the festival has taken place in Adelaide, Melbourne, Perth and Sydney and now for the first time in Canberra from 27th December 2009 to 3rd January 2010.

At the Convention, the liveliness of our culture will be celebrated with the Gala Opening and Closing Concerts, Literary Night, Youth Concert, Patrons' Lunch and New Year's Eve Ball, complete with Buffet Style dinner and dancing, as well as Cultural Exhibits, Historical and Health workshops, Picnic in the grounds of Parliament House and of course, the wonderful vivacious Hungarian dancing from many different parts of Greater Hungary performed by the various splendid groups from different states of Australia.

Further information: tel. +612 6291 0772, www.talalkozo.info

Choralis Constantinus 500 in Budapest

Vocal liturgical music in the Habsburg imperial court according to 15th and 16th-century practices

2 June, 6pm, Ss Marcellini & Petri, liturgy, free entry, Inner City Parish Church

6 June, 5.15pm, Dominica I. post Pentecost liturgy, free entry, St. Anna's Church

12 June, 4pm, Basilidis, Cyrini, Naboris & Nazarii, Martyrum liturgy, free entry, St. Michael's Church

18 June, 5.15pm, Ss Marcellini & Petri, Martyrum liturgy, free entry, St. Anna's Church

23 June, 6pm, Vigilia in Nativitate, S. Ioannis Baptistae liturgy, free entry, Inner City Parish Church

26 June, 7pm, Ss. Ioannis & Pauli, Martyrum concert, tickets 1800 HUF, St. Michael's Church

29 June, 6pm, Ss. Petri & Pauli Apostolorum liturgy, free entry, Inner City Parish Church

Inner City Parish Church (Belvárosi Főplébániatemplom) 1056 Budapest, Március 15. tér
St. Michael's Church (Belvárosi Szent Mihály Templom) 1056 Budapest, Váci u. 47/b
St. Anna's Church (Belvárosi Szent Anna Templom) 1052 Budapest, Szervita tér 6.

Further information: www.corvinaconsort.fw.hu

All Sorts Landscape Construction for paving, concreting, fencing, decks, retaining walls, section clearing, etc.

Call Sándor on
021/2695029 or a/h 04/5266465,
email: allsortslandscaping@clear.net.nz

SZEGEDY KRISZTINA

MAGYAR MŰGYŰJTŐK

A szépség iránti szenvedély és kellő pénz teszik a műgyűjtőt.

A régi rómaiak szenvedélyes műgyűjtők voltak. Képesek voltak értékelni egy törékeny görög amfora csodáját.

Nekik köszönhetően sok olyan műtárgyat ismerünk, főként régi görög darabokat, melyek elvesztek volna az időben, de római másolataik megmaradtak.

Kezdjük hát Marcus Aurelius gondolataival, aki a Duna mellett élt és, akit büszkén emlegetünk pannon császárként:

„... Az olyan dolgokat sem szabad szem elől téveszteniünk, hogy a természet alkotásainak még a ráadásai is van valami vonzó báj. Így a kenyér egyes részei sütés közben megrepedeznek, s az ilyen repedések, bár bizonyos módon a pékmester szándéka nélkül valók, valahogyan jól festenek ott, sőt az étvágyat is ingerlik. Így a füge is meghasad, ha érett. A fán rajta hagyott érett olajbogyónak valami különös szépséget ad, hogy közel van az erjedéshez. A fejjel földre húzó kalász, az oroszlán haragos pillantása, a vadkan szájából ömlő hab, s más effélék, ha önmagukban nézzük, messze vannak a széptől, de mint a természet alkotásainak járuléka, vonzóak, szépek.

Ha valakinek van érzéke, mélyebb fogékonysága a mindenség eseményei iránt, az még a járulékos jelenségekben is alig-alig talál olyant, ami így vagy úgy, kedvesen ne kelletné magát. Az ilyen ember a vadállatok tátongó torkát a valóságban nem kisebb élvezettel szemléli, mint a festők és szobrászok ábrázolásában, és tisztult tekintetével éppúgy meg tudja látni az öreg nő és férfi tökéletességét, korához illő szépségét, mint a fiatalság ingerlő báját. Van még sok olyan dolog, ami nem mindenki ízléséhez vág, csak azéhoz, aki a természettel és a természet műveivel őszintén összebarátkozott.”
Így „működik” a művészet, azt hiszem.

A fenti gondolatok, melyeket sok-sok évszázaddal ezelőtt vetettek papírra, ma is igazak a művészetre és mindazokra, akik a művészetet kedvelik, műtárgyakat gyűjtenek.

Természetesen, a művészet nem létezhet művészek nélkül, azok nélkül, akik, bár néha eredeti szándékuktól eltérő, különleges módon, mégis gerjesztik étvágyunkat a művészeti alkotások élvezetére.

Hosszú századokon át csak a magyar arisztokrácia köreiben volt jelen az "étvágy", a megfelelő ízlés és állt rendelkezésre elegendő pénz, melyek a műgyűjtéshez kellenek.

Egyedül a múzeumok nem képesek a művészeti hagyományok őrzésére. A műgyűjtőknek nagyon

fontos szerepük volt a magyar műkincsek megőrzésében, a magyar művészek szponzorálásában.

A magyar magán-műgyűjtés első eseményei a XIX. századra esnek. Szőnyeg- és ötvösművészeti kiállítások (1884), 1888-ban egy nagy festménykiállítás, majd a Millenniumi Kiállítás 1896-ban voltak azok, ahol a privát kézben tartott műtárgyak először jelentek meg a nyilvánosság előtt.

Mégis, az első, szakmai szempontú kiállítás, az 1902-es volt. Az Orvosszövetség által szervezett rendezvényen mintegy 850 képet mutattak be, melyeket mind katalógusba is rendeztek. Szerepelt itt a fiatal Rembrandt portréja, Turner Tengeri tája, barbizoni mesterek darabjai és kiváló magyar mesterek: Munkácsy, Szinyei, Rippl-Rónai festményei is.

A kiállított festmények többsége az Esterházy, az Andrássy, a Pálffy és Zichy gyűjteményekből származtak, melyek nagy részét többnyire váraikban és kastélyaikban őrizték, amelyek nem szerepeltek műtárgy-nyilvántartásokban.

Egyesek a jelentős gyűjtők közül kiváló darabokat adományoztak magyar múzeumoknak. A Szépművészeti Múzeum ma is rendelkezik az Esterházy gyűjteményből származó remekművekkel: Leonardo, Dürer, Rembrandt, Claude Lorrain darabokkal.

Figyelemre méltó, hogy a XIX. század végén két velencei palota is magyar kézben, a Szapáry

család tulajdonában volt. Azok gyűjteményeiből sok került Magyarországra később. Jelentős volt a Károlyi család gyűjteménye is.

Sok magyar gyűjtő élt Bécsben a XVIII.-XIX. században. Déri Frigyes iparvállalat tulajdonos gyűjteményét Debrecennek adományozta, létrehozva ezzel a vidék egyik leggazdagabb muzeális gyűjteményét.

Léderer Agoston, alkoholgyár-tulajdonos Gustav Klimt legnagyobb mecénása volt. Felesége, Léderer Szeréna, aki saját, kisebb tárgyakból álló gyűjteménnyel rendelkezett, az Anschluss előtt Magyarországra menekült. A nácik élénken kutattak gyűjteménye után, melyre azonban nem találtak rá. Az orosz fosztogatók sikerebbek voltak, mint sok hasonló esetben, és elhurcolták a gyűjteményt.

A XIX.-XX. század fordulóján nagypolgári családok csatlakoztak a műgyűjtés hagyományához. A legnagyobb nevek voltak: Nemes Marcell, Herzog Mór Lipót és Hatvani Ferenc.

Hatvani, a "cukor-báró" remek bútor, szőnyeg, iparművészeti és szoborgyűjteménnyel büszkélkedhetett és fantasztikus festmények voltak birtokában. Hatvanyinak kiváló kapcsolatai voltak párizsi műkereskedőkkel és jelentős adományozója volt a Szépművészeti Múzeumnak. Gyűjteménye néhány csodálatos darabját szintén szovjet "gyűjtők" ragadták el, hadizsákmányként: Tintoretto, Constable műveket, többek között...

Meg kell említeni, hogy a magyar értelmiség felsőbb körei szintén létrehívtak kisebb gyűjteményeket, ügyvédek, orvosok lelkes műgyűjtők voltak.

A magyar magángyűjtők és magánygyűjtemények sokat szenvedtek és veszítettek, sok diktatúra alatt. A Tanácsköztársaság pusztító idejében, a zsidóüldözésben, a háborús küzdelmekben, bombázásokban, a német megszállás során, majd a gonosz magyar-náci diktatúra idejében, a szovjet megszálláskor, a Rákosi-korszak sötét éveiben, majd az álnok Kádár-rezsimben sok műtárgy megsemmisült, azokat lefoglalták, vagy ellopták tulajdonosaiktól, az országból kilopták, elvették a magyar nemzetétől és annak polgáraitól. A rendszerváltást követően hamarosan újraéledt a műgyűjtés hagyománya. Egyre több és több tárlat, aukciós ház működik, nagy sikerrel. Igaz, a gyűjtés inkább a XIX.-XX. századi darabok felé fordult, mégis a művészet újra a figyelem központjába került, az új elit komoly támogatója annak. Szép gyűjtemények alakulnak, alakultak ki. Néhány aukciós ház, így például Virág Judit, Kieselbach, Pintér nagy forgalmat bonyolítanak.

A magángyűjtők nagy eseményei a Műgyűjtők Éjszakája és az Antik Enteriőr Kiállítás.

Mindez mutatja, hogy a szépség iránti szenvedély és a gyűjtéshez szükséges vagyon is rendelkezésre állnak az országban.

A műgyűjtés több mint pusztá anyagi befektetés. Az igazi műgyűjtők zárt kört alkotnak, elkötelezett rajongói a nemzetközi kultúrának és hajlandók áldozni a kulturális hagyományok megőrzésére és fenntartására is.

Remélni tudjuk csak, hogy a világválság nem teszi tönkre ezt a nemes hagyományt. ■

www.mugyujtokejszakaja.hu

KRISZTINA SZEGEDY:

HUNGARIAN ART COLLECTORS

Addiction to beauty and a good deal of money: these are what make an art collector.

The ancient Romans were passionate art collectors. They were able to appreciate the wondrous fragility of a Greek amphora. Were it not for their habit of copying famous, mostly ancient Greek works of art, we would know less about those great works that vanished in time.

Let us start this article with the thoughts of Marcus Aurelius Antoninus, who we proudly call the Pannon Emperor:

"...We ought to observe also that even things which follow after the things which are produced according to nature contain something pleasing and attractive. For instance, when bread is baked some parts are split at the surface and these parts which thus open and have a certain fashion contrary to the purpose of the baker's art, are beautiful in a manner and in a peculiar way excite a desire for eating..."

This is how beauty and art work, I think.

The above thoughts, penned many centuries ago, still hold true today for art and for all those who love art and who collect works of art.

Art certainly cannot exist without artists who, occasionally even in contrast to the original purpose of their art, feed our appetite for enjoyment of artistic creations.

For long centuries such desire coupled with sufficient funds to feed it were only to be found in the circles of the Hungarian aristocracy.

Museums were not able to preserve art traditions solely on their own. Art collectors played a crucial role in preserving Hungary's cultural treasury and in sponsoring the Hungarian arts and artists.

The first public events in Hungarian art collection took place in the 19th century. We know of carpet exhibitions and goldsmith works exhibitions having taken place in 1884, and a major exhibition of paintings was held in 1888. Then there was the Millennium Exhibition in 1896 when many privately owned pieces were first exhibited in public.

Nonetheless the first professional exhibition of private art collectors was not until 1902. The exhibition was organised by the Medical Association, and the 850 paintings put on display were catalogued. The works included the young Rembrandt's "Self Portrait", Turner's "Landscape of the Sea", pieces from the Barbison Masters and paintings of the famous Hungarian masters Munkácsy, Szinyei and Rippl-Rónai.

The art works put on display were mainly from the Esterházy, Andrásy, Pálffy and Zichy collections, the most part of which had been kept at their respective castles and palaces without ever having been listed or registered.

Some of the big collectors donated famous pieces to Hungarian Museums. The Museum of Fine Arts still owns masterpieces originally part of the Esterházy collection including paintings by Leonardo, Dürer, Rembrandt and Claud Lorrain.

It is noteworthy that at the end of the 19th century two great palaces in Venice were in Hungarian hands, owned by the Szapáry family. Many items of those collections ended up in Hungary later on. The Károlyi collection was also significant.

Many of the Hungarian art collectors lived in Vienna in the 18th-19th centuries. Industrial factory owner, Frigyes Déri, donated his collection to the city of Debrecen, thereby establishing one of the richest Hungarian collections in regional Hungary.

Ágoston Léderer, owner of a large brewery, was the most prolific patron of Gustav Klimt. His wife, Szeréna Lederer, who had her own collection of smaller art pieces, escaped to Hungary before the Anschluss. The Nazis actively looked for her collection, but could not find it. Later on Russian pillagers, as in so many other cases, were more successful, and made away with the collection.

At the turn of the 20th century bourgeois families joined in the tradition of art collection. The biggest names among them were Marcell Nemes, Mór Lipót Herzog and Ferenc Hatvanyi.

Hatvanyi, "the sugar-baron", had a great collection of furniture, carpets, arts and crafts, sculp-

tures and fantastic paintings. He had close connections to art dealers in Paris and became a significant donor to the Museum of Fine Arts. Some of the pieces of his collection were taken away, again by Soviet "collectors", as war-booty, such as paintings of Tintoretto and Constable to name but a few.

It should be mentioned that well-situated middle class families also established some smaller collections, for example lawyers and doctors were active in collecting art.

Hungarian private collectors and collections suffered and lost a lot during the various and many dictatorships. From the destruction of the Soviet Republic, to the persecution of Jews, there was fighting and bombing, the German occupation and the cruel Hungarian-Nazi dictatorship, the ghastly Soviet occupation followed by the dark years of the Rákosi regime, then the deceitful Kádár regime. Lots of art pieces simply vanished or were confiscated. They were stolen from collectors, from the country, stolen from the Hungarian nation and its citizens.

The tradition of art collection quickly reappeared after the fall of Communism. Since then more and more galleries and auction houses have established themselves with great success. And although the trend is more focussed on the collection of 19th-21st century pieces, art has again come to the fore and is patronized by the new elite. Some of the auction houses like Virág Judit, Kieselbach and Pintér have a particularly active turnover of works.

Museums offer club memberships and courses for admirers of art.

Great public events, such as the Night of Art Collectors, the Antique Interiors Exhibitions, are organised on an annual basis nationwide.

This is all evidence that both a passion for beauty and the money to collect works of art are present in the country today.

Collection of art is much more than investment in the future. Art collectors form a close circle of people who appreciate international culture and who are ready to invest in sponsoring cultural traditions for the sake of preserving them.

Let us hope that such traditions will not be seriously hindered by the global economic crisis! ■

www.budapestartfair.com
www.viragjuditgaleria.hu
www.pinterantik.hu

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY (1773-1805)

"kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám"
József Attila

A debreceni világ messze volt a pest-budai világtól. A kálvinista civisek a török időkben olyan sajátos függetlenséget valósítottak meg a maguk számára a magyar király, az erdélyi fejedelem és a szultán között, hogy némi kis túlzással városi köztársaságnak is tekinthetjük úgy másfél évszázadon át Debrecent. Ebből az önállóságból még sok minden megmaradt a XVIII. századra is: itt előrehaladottabb volt a polgárosodás, mint az ország nagy részében; Bécstől is távol éltek; itt - ritka kivételként - volt magyar nyelvű polgárság, amikor elérkezett a felvilágosodás híre és szelleme. Debrecen ellentmondásosan válaszolt rá. A civisek kemény vallásossága, a gazdag polgár félelme minden változástól, a kálvinizmus szűkkeblű puritanizmusa, amely még a színházat is ártalmas hiúságnak tartja - ezek visszahúzó erők voltak. Viszont a polgári érdek a tudományok fejlődésére üdvös iskolakultuszt fejlesztett: a művelt elmék fogékonysága a haladó eszmékre, a diákok újat akarása s magának a városi polgárnak természetes antifeudalizmusa jó talaj volt az új kulturális igényekre. A méltán nagy hírű debreceni Kollégiumban a szinte mesés hírű Hatvani professzor már a hatvanas években a kor színvonalán álló fizikát tanít, nem sokkal később Budai Ézsaiás professzor már a felvilágosodás szellemében - meglepő tájékozottsággal - oktat

történelmet, s ír kitűnő tankönyveket a világtörténelemből is, a magyar történelemből is. Linné akkori legmodernebb természetrajzára tudósok egész nemzedéke esküszik. Diószegi Sámuel, Földi János, Fazekas Mihály egymást is tanítva teremti meg a magyar nyelvű állattant és növénytant. E természettudósok közül Földi is, Fazekas is egyben költő. Földi egyszerre orvos, a verstan tudósa, otthona az új debreceni költészet középpontja; Fazekas idővel a Ludas Matyi költője lesz. Ebben a körben nő fel a felvilágosodásból táplálkozó, majd a Martinovics-kor után új utak felé tájékozódó magyar irodalom legnagyobb lírikus költője: Csokonai Vitéz Mihály.

Egész élete harmincegy esztendő: 1773. november 17-től 1805. január 28-áig. E rövid idő alatt olyan gazdag, sokszínű és maradandó életművet hagyott hátra, hogy Vörösmartyig, Aranyig és Petőfiig sincs párja.

A Kollégium diákjaként kezd verselni, és már kamaszkorában tudomásul vett költő. Szomjazza a tudást, és szomjúságához példás kitartása és rendkívüli memóriája van. Mire elvégzi az iskolát, latinul, görögül, németül, franciául és olaszul tud, jártas kora irodalmában, filozófiájában, és tájékozott a természettudományokban. Egyszerre ragadja el a felvilágosodás haladó szelleme, a rokokó költészet kecsessége, az ókori latin és a XVII. századbeli francia klasszikusok pátosza. Ilyen műveltséggel és irodalmi megalapozottsággal fogadja magába a népköltészet hatását. És közben diákosan vidám örök tréfálkozó, életet szerető, nyughatatlan, mindent próbáló. Hamarosan kifejezője lesz az új, a polgárosodás felé néző haladó szellemnek. Már az otthon is errefelé irányította: apai nagyapja református prédikátor, apja felcser, vagyis sebészorvos, aki korai haláláig maga is tollforgató tudósféle, orvostudományi és történelmi szakkönyvek kézíratait hagyta hátra. A költő anyja civiscsalád leánya. Művelt polgárok voltak a feudális Magyarország leghíresebb városában.

A fiatal költő rendkívüli tehetségére hamar felfigyelt Földi János, verstanra oktatta, és hamarosan Csokonai lett Földi körének nemcsak legjelentékenyebb alakja, de legjobb verselője és legjobb elméleti versszakértője is. Azóta elmondhatjuk,

hogy az egész magyar költészet egyik legjobb verselője. Bravúrosan kezeli a versformákat, és dallamosabbá tette a magyar nyelvet, mint bárki mindaddig. A formákkal is szüntelenül kísérletezett, újabb nyelvezeti lehetőségeket keresett és talált. Egészen József Attiláig nincs költőnk, aki oly sok versformával élt volna, mint Csokonai.

Földi után az irodalom új jelenségeire oly érzékeny Kazinczy fedezi fel. Kazinczy pártfogásával bekapcsolódik a felvilágosodás országos jelentőségű költészetébe. Versei eddig csak kéziratban terjedtek, de most már néhány megjelenik Kármán folyóiratában, az Urániában. Eszmevilága is a felvilágosodás haladó szándékait fejezi ki. De már megszólal kecses-dallamos szerelmi költészet. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a világirodalom legnagyobb szerelmi költői közé tartozik, rangja semmivel sem kisebb, mint Catullusé, Petrarcaé vagy Baudelaire-é. Első szerelmének és ihletőjének regénye még méltó megírásra vár. Mesterének, Földinek ifjú feleségébe, Juliskába szerelmes, és nem is reménytelenül. A ragyogó és hűtlen asszony keservessé tette Földi János magánéletét. És különös tragédia az, amikor mester és nála sokkalta nagyobb tanítvány válik szerelmi vetélytárrá.

A Juliskához írt versek később a Lillához írt dalok kötetében jelentek meg, s az olvasó hajlandó úgy tekinteni, mintha valamennyi a híres későbbi szerelmehez szólna.

Csokonai előbb a Kollégium tanítványa volt, majd ugyanott lesz tanár. Kitűnő, korát meghaladó pedagógus volt. Új módszerei, főleg a személyes foglalkozás a diákokkal, ellenszenvet is vált ki idősebb tanártársaiból, de a Martinovics-mozgalomig mégis zavartalanul taníthat, írhatja verseit, készülhet nagyobb műveire. Erre az időre esnek első színjátékai is, köztük a kitűnő szatirikus vígjáték, a Tempefői. 1794-től egyre gyanúsabb a Kollégium tanárai előtt. És amikor kirobban a Martinovics-ügy, és Csokonai irodalmi barátját, pártfogóját, Kazinczyt is elfogják, majd elítélik - a Kollégiumban fegyelmet indítanak Csokonai ellen. A vád ugyan kizárólag a szabálytalan oktatási mód, de ez közismert volt már azelőtt is. Nyilván ez

volt a kifogás. Csokonai elveszti állását. Nekiindul az országnak, hogy megélhessen és írhasson. Sok helyet bejár: volt Pesten is, elzarándokol Virág Benedekhez, meghallgatja tanácsait, majd Komáromba megy, amely, akárcsak Debrecen, a ritka polgárvárosok közé tartozik. Ott remél életheletőséget. Ehelyett találkozik a nagy szerelemmel. Megismeri Vajda Juliannát, egy módos kereskedő leányát, akit verseiben Lilla néven halhatatlanná tett. A szerelem kezdetben reményteljes, csak azt kívánják, hogy szerezzon magának rendes foglalkozást. Ezért az első adandó alkalommal újra tanári állást vállal: Somogycsurgóra kerül helyettes tanárnak. De míg ő távol van, Lillát férjhez adják egy gazdag polgárhoz. Ez a csalódás ad érzelmet és alkalmat a gyönyörű szerelmi elégiákhoz. Ekkor keletkezik A Reményhez meg A tihanyi echóhoz.

A reményhez

Földiekkel játszó
Égi tűnemény,
Istenségnek látszó
Csalfa, vak Remény!
Kit teremt magának
A boldogtalan,
S mint védangyalának,
Bókol úntalan.
Sírma száddal mit kecsegtetsz?
Mért nevetesz felém?
Kétes kedvet mért csepegtetsz
Még most is belém?
Csak maradj magadnak!
Biztatóm valál;
Hittem szép szavadnak:
Mégis megcsalál.

Kertem nárcisokkal
Végig űltetéd;
Csörgő patakokkal
Fáim éltetéd;
Rám ezer virággal
Szórtad a tavaszt
S égi boldogsággal
Fűszerezted azt.
Gondolatim minden reggel,
Mint a fűge méh,
Repkedtek a friss meleggel
Rózsáim felé.
Egy híjját esmértem
Örömmimnek még:
Lilla szívét kértem;
S megadá az ég.

Jaj, de friss rózsáim
Elhervadtanak;
Forrásim, zöld fáim
Kiszáradtanak;
Tavaszom, vígságom
Téli búra vált;
Régi jó világom
Méltatlanra szállt.
Óh! csak Lillát hagytad volna
Csak magát nekem:
Most panaszra nem hajolna
Gyászos énekem.
Karja közt a búkat

Elfelejténem,
S a gyöngykoszorúkat
Nem irigyleném.

Hagyj el, óh Reménység!
Hagyj el engemet;
Mert ez a keménység
Úgyis eltemet.
Érzem: e kétségbe
Volt erőm elhagy,
Fáradt lelkem égbe,
Testem földbe vágy.
Nékem már a rét hímletlen,
A mező kiszűlt,
A zengő liget kietlen,
A nap éjre dűlt.
Bájosló lány trillák!
Tarka képzetek!
Kedv! Remények! Lillák!
Isten véletek!

Magányosan megy vissza Csurgóra tanítani. Életereje, életszeretete győzedelmeskedik. Csurgón írja későbbi vígjátékait, köztük legiobb színpadi művét, az Özvegy Karnyónét, ezt a mindmáig hatásos bohózatot. Ott írja vidám eposzát, a Dorottyát, amelyben szatíra, burleszkkomikum, népies hangvétel, csevegő elbeszélőkétség mesteri módon egyesül. A felvilágosodás politikai reményeinek vége, a szerelem boldogságreményének vége, az is kiderül, hogy a költőnek túl gyöngye a tüdeje, de Csokonai nem hagyja magát: a bánatok közt ugyanolyan kemény lélekkel tart igényt az öröme és az egész emberiség boldogságára, mint ugyanebben az időben az olykor Magyarországon élő Beethoven.

Csokonai mindent meg tud írni, amit akar, de semmi sem sikerül neki, amit tervez. Idővel Csurgóra is megérkezik az a tanár, akit helyettesített, ő mehet tovább. Így jut vissza Debrecenbe, özvegy édesanyja házába. Töméltelen kézírata van, meglevő és készítenő műveiből húszkötetes gyűjteményt tervez, de hátralevő éveiben mindössze kettő jelenik meg: A tavasz című verseskötet és a Dorottyá. A Lilladalkok is nyomdába kerül, de ennek megjelenését már nem érte meg. Egy grófi temetésre őt hívták meg, hogy verses ünnepi búcsúztatót mondjon, erre az alkalomra írja utolsó művét, A lélek halhatatlanságáról szóló elmélkedő költeményt, amelyben szembesíti a különböző világnézeteket. Hajadonfővel olvassa fel a nagy művet a hideg téli időben a koporsó mellett. Meghűl, tüdőgyulladást kap, amelyet legyöngült szervezete már nem tud leküzdeni.

Halálakor még kevesen tudták, hogy a legnagyobbak közül való. A börtönből már kilépett Kazinczy sejtette, de például Kölcsey idegenkedett Csokonai népiességétől. A kortársak Kisfaludy Sándor felszínes költészetéért lelkesedtek. Később a diadalmas romantika elhomályosította emlékezetét, csak Petőfiék kezdték elismerni. De száz évek kellett elmúlnia a halálától, amíg Ady és a Nyugat költői

felfedezték benne a nagy elődöt, a nagy halhatatlant. Azóta neve és életműve már költészetünk első sorában fényeskedik. ■

<http://www.literatura.hu/irok/felvil/csokonai.htm>

Jövendölés az első oskoláról a Somogyban

Hát, Múzsáknak szentelt
Kies tartomány!
Ily számkivetve volt
Nálad minden tudomány?
Hát csak sertést nevelt-é
Itt a makk s haraszt?
Hát csak kanásznak termett
A somogyi paraszt?
Istenem!
Senki sem
Vette észbe,
Hogy e részbe
Árva még Somogy!

Hány jó ész lett vaddá,
Hogy nem mívelték?
Hány polgár bunyikká,
Hogy jóba nem nevelték?
Dudva lenne dudvák
Közt az ananász:
Kanász marad akinek
A nevelője kanász.
Hát már hogy
A Somogy
Ily tudatlan,
Formálatlan,
Ké a hiba?

Debrecen és Patak
Messze estenek
Ide, hol a Múzsák
Nem is esmérte, nem,
Ami kevés pénz bejött,
Két-három póra,
Nagyobb dologra ment el -
Borra avagy disznóra.
A szegény
Pórlégény
Vagy bodnárnak
Vagy betyárnak,
Vagy zsványinak állt.

Ó, szomorú sorsa
Egy szép megyének!
Hol a magyar lelkek
Megvetve heverének.
Ó, nem fáj-é a szíve
Minden magyarnak,
Hogy a magyar fiakkal
Gondolni nem akarnak?
De tán jó
Oly idő,
Melyben nékünk
A vidékünk
Új Helikon lesz.

HUNGARIAN POETS

MIHÁLY CSOKONAI VITÉZ

(1773-1805)

Born in Debrecen, the son of a barber, Mihály Csokonai Vitéz proved to be something of a child prodigy. At the age of eleven he was admitted to the famous local college run by the Hungarian Reformed Church, showing remarkable talent for languages and for poetry. Unfortunately his passion for wine and women was equal to his thirst for learning and so the stern Protestant school masters expelled him.

He spent the rest of his life wandering restlessly all over Hungary, staying as a guest at various schools and at the mansions of wealthy patrons. Thus he managed to eke out a meagre living as a tutor while trying in vain to make a living on his poetry. In his social and political orientation he was a follower of the European Enlightenment, and felt particularly drawn to the ideas of Jean-Jacques Rousseau, whom he mentioned by name in his writings. A near contemporary of Mozart, he resembled the Austrian composer in more than one way - his frail health, his love of beauty, his sympathy for progress, his bitterness against the ecclesiastical establishment. Above all, musicality was a major element in Csokonai's poetry. He was a gentle masochist, who seemed to thrive on rejection. The love of his life was Julia Vajda, the daughter of a well-to-do merchant, whom he called "Lilla" and to whom he wrote some of the most charming (and also some of the bawdiest) verses in Hungarian literature.

He died of tuberculosis at the age of thirty-one. His collected poems were published posthumously in Vienna in 1813. It was not until 1956 that a complete collection of his poems was published in Budapest. Reminiscent of Robert Herrick (1591-1674) in his erotic verse, he also resembles the great Scottish poet Robert Burns, but the strongest influence on Csokonai was Alexander Pope, whose Rape of the Lock reverberates throughout Csokonai's comic epic Dorothy (Dorottya), written in 1804.

Csokonai was somewhat neglected throughout the revolutionary days of the 19th century because of the splendour of the Vörösmarty-Petőfi-Arany triumvirate, and in the 20th century under the political impact of Endre Ady and Attila József, but during the second half of the 20th century, the greatest poet of this era, Sándor Weöres, claimed Csokonai as his master, and so did many other modern poets including Dezső Kosztolányi, Árpád Tóth and Mihály Babits.

There is a view among Hungarian literary historians that Csokonai is, along with his near contemporary, Daniel Berzsenyi, one of the main influences on modern Hungarian poetry.

Source: *In Quest of the Miracle Stag: the Poetry of Hungary*, Edited by Adam Makkai, 1996.

TO SOLITUDE

Blest solitude, be with me; even now, take me
into your dream, receive me there,
Let others quit me, do not you forsake me;
embosom me, without a care.
Thus to have lingered where you still are haunting
at Kisasszond, is to feel nothing wanting,
delight in such a place to roam,
and for a poet to feel at home,

Here in the dell and dingle seldom footed
reviving shadows shelter me;
among the deep-grown hornbeams mossy-rooted,
the stream sings in its purity,
From hill to hill naiads of pool and rannel
find homes in bulrush tents, and none will
catch sight of them swimming along
but such as live for thought, or song.

The sylphid Moon arising with soft splendour
brightens the pale-gold beech-tree boles;
still night's good angel, by that beauty tender
cool-clad, the evening's veil unrolls.*

My gentle solitude, in such scenes joying,
such time and space as these so well employing,
I pray you, often bear
my soul to comfort there.

Kings' places you do not greatly care for,
castles with all their grand old power,
when you chance into them, are your horror; therefore,
you bring forth troubles that devour.
Then you are lost to life while round you wrangle
fearsome disputes, which all peace would strangle.
What would you would give, the great world rates
as nothing worth; yourself, it hates.

Misers would have your company; but coldly
you punish those for their dull thought.
Ambition's sons with all their vaunts you boldly
fling to the tumult they had sought,
From battle's bugle-calls amazed a-flying,
from crowded cities' walls and multiplying,
only there pleased, sweet, to live,
meadowy, cottaged, sensitive.

The safety of the lonely ones and grieving
only in your sacred forests dwells,
where those whose sadness may at times achieving
Heaven's voice respond to miracles.
You, solitude, befriend the child of sorrows
who has rejected all the world's tomorrows,
or whom the world has cheated -
and whom you have well treated.

You, spirit, were and are the one creator
of such as made some ascend
(in body small) to wisdom, ever greater,
and these as characters have without end
into eternal greatness brought. Your touch
brings out the poet lightening-like in the dark,
when he imagines such so much
that lay beyond your farthest mark.

Divinest, among all the rest, I longing
at many moments sigh - a shade,
wishing his friend, among his trials thronging
to listen and be well repaid -
innocently indeed you call me,
and utterly, profoundly your words thrall me,
for faith is what you have, and are,
from the false modern world so far.

Consider in what discord, in what crashing
the days of arrogant mortals swirl,
from crag to crag like the fierce waters flashing
where the Rhine's currents hurl.
When the immortal veils of solitude are shielding
our quiet hours, like night's dews they are yielding
to time, serenely, with deep peace,
and we may live so, and so cease.

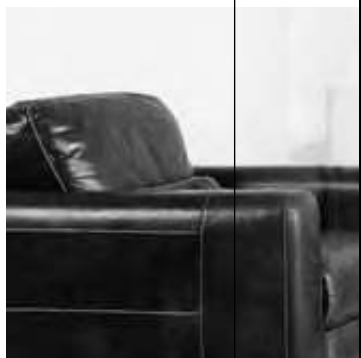
Then even when my eyes their latest
glimpse through the death-veil, then
some way assure me in the dusk thou, thou awaitest,
when my eyes close, look even then!
Yet come with me into my burial, lead me
where only loneliness and ignorance precede me;
there also, in that quiet space,
be my good angel, to my grace.

Blest solitude, upon thy breast so gathered,
I have my last of tears to shed;
with you in dreams past ending, later fathered,
my painful world will all be dead.
Blest solitude, I hail thee, my true treasure,
when the grave otherwise is all my measure.
And when shall that become my fate?
Blest solitude, be yet my mate!

- Translated by Edmund Blunden

*These four lines have been cited by literary historians, including by A. Nemes Nagy in her university lectures in Budapest, as the most beautiful ones written in 18th century Hungarian. In the original they are: "A lenge hold halkkal világositja/ A szöke bikkfák oldalát, / Estvéli hús álommal elborítja / A csendes éjnek angyalát." Literally: "The sylphid moon illuminates with quiet / The sides of the blond beech-trees, / [and] Covers with [the]: dream of the evening / The angel of the quiet night." ■

A FISHY TALE

COLUMNIST
DR ENDRE MAURER

Many years ago an American Psychiatrist, Dr Glazer, wrote a book called "Positive Addiction", in which he claimed that certain practices like physical exercise, mainly running, have a calming effect on us. With good humour he described a patient of his who suffered from depression. His advice to him was to throw away his drugs and start jogging. As it produced some benefit, running became a compulsion. One night he became so relaxed that he became unaware of his surroundings and, when crossing a road, he was hit by a car. He died on the spot. So, my dear readers, be careful, even positive addiction may be as fatal as an overdose of anti-depressants if practiced in excess.

This reminds me of the widely held belief that eating fish will raise our I.Q. by 200 points. I have not experienced it nor have I come across any scientific statement to prove it. Mind you, overeating of fish may have the same outcome. Indiscriminate consumption of this product may lead to food poisoning and your demise.

But let's be more serious: a large number of children receive food supplements, on the assumption that their consumption will speed up their long term intellectual development. In some countries (UK, USA) politicians, "nutrition experts" and educationalists insist on the beneficial effects of diet. An article appearing in the journal "The Psychologist" (vol. 21, no. 10, UK edition) asks the question: "Is the body of knowledge really sufficient to offer advice to the individual, or suggest public policy?" The article attempts to separate fact from fiction.

I personally know GPs who believe that such claims are nothing but the product of media hype and opportunistic marketing. I also know of a number of health shops with large displays of OMEGA fish oils. The manufacturers claim their product, Omega-3, is good for the brain. (Omega-6 is not available, at least not on display.)

What does science say? As I understand it, the Omega-3 (Docosahexenoic) and the Omega-6 (Arachidonic) fatty acids play important roles in communication among brain cells. As the body does not produce them, they must be supplied by diet. Oily fish is a major source of them. Then the question arises: does a limited supply of these acids adversely influence brain functioning or, at least, early development?

Naturally, the claims vary considerably. However, scientifically conducted double-blind experiments, that compare infants fed on a cow's milk-based formula, which either has or has not been supplemented with fatty acids, offer no evidence that such supplementation enhances cognitive functioning. (As far as adults go, try it out on yourselves!) In September 2006, the Durham County Council (UK) initiated a study by supplying three million fatty acid supplements to 2000 children over a period of 8 months. The results were disappointing. By February 2008, the study was abandoned, as there was no evidence of positive results of this initiative. (*The Psychologist*, Oct. 2008, vol. 21, no. 10).

Fatty acid supplementation was also claimed to help behavioural problems. Benton ("Critical Reviews" in "Food Science and Nutrition", 2007) was unable to find a single study supportive of these claims. He concluded that "findings of clinical studies of children suffering from ADHD (attention deficit disorder) or Dyslexia make it premature to offer advice".

There are higher levels of fatty acids in mother's milk than cow's milk. Does then, ipso facto, breast feeding produce better cognitive development? It is a moot question as this problem is not subject to scientific examination. However, objective evidence was obtained from a study of premature infants, initially fed by tube. They were randomly allocated to a traditionally cow's milk-based formula and one enriched with protein, vitamins and minerals. At 18 months the latter group, fed on the enriched formula, was associated with

greater social and psycho-motor advancement, (*Lucas at al*, "The Lancet", 335/8704, 1990). Eight years later, the boys, not the girls, had significantly higher intelligence test scores. It appears that adequate nutrition during the critical periods of brain development yields long term positive effects.

The promoters of health shop products claim that the modern diet provides inadequate amounts of vitamins and minerals and these deficiencies may have a bearing on our intellectual and behavioural performance. A double-blind, randomized trial found that vitamin/mineral supplements improved the intellectual development of children, (*The Lancet*, no. 1, 1988). A review of studies in the following 10 years found that 10 out of the 13 studies reported a positive response in a sub-group of children. Higher scores were obtained by boys on non-verbal measures of I.Q. tests but never on tests based on verbal functions. Performance on non-verbal tasks is assumed to measure "fluid intelligence" based on biological potential. Verbal measures which rely on "crystallized intelligence" (the retention of information, vocabulary development) seem not to be affected. Provided that these findings are correct, one can draw the following conclusion: micronutrients can influence biologically related mental functions but not the ones related to those affected by environmental stimulation, at least in males.

And, provided that the findings are correct, one can ponder if those children who suffer from food intolerance are victimized as a result of bodily dispositions? Furthermore, it is important to distinguish genuine biological reactions to food from the psychological. It is not uncommon that people react adversely to food only to find out that when tested under double-blind conditions, they fail to react to the claimed substance. And this one is a real, fishy tale: a number of mothers were divided into two groups. They claimed their offspring were allergic to sugar. The milk the children drank was identical. However, one group was told that the milk their children consumed contained sugar. They immediately assumed that the children became more hyperactive and responded to them as such, i.e. becoming more critical and controlling. There is a risk that a child will be taught, through parental misconception, to react adversely to food and to give the mother reason to exercise control over the child.

The conclusion is: viewing behavioural or intellectual problems as a reflection of diet may offer false reasons to treat a child and/or false hope to both parent and child. Although there is some evidence that diet can influence human conduct, there is no precise information to give advice. Diagnosis by mothers should be discouraged. Some years ago, a child specialist referred a child to me. As I could not find anything wrong with the child, I rang him to find out the reason for the referral. He said that the mother was a qualified nurse, who believed that the child's preference for sausages constituted inadequate diet and, therefore, would suffer developmentally; it was my professional responsibility to assure her about the son's testable potential. I also assured her that sausages, provided that they are of the best quality, tend to raise I.Q. points. The lesson is that we should feed our children with fish but it should be fresh and palatable. ■

BARANGOLÓ

BUDAPEST

BUDAPEST KÖRNYÉKE

DÉL-ALFÖLD

DÉL-DUNÁNTÚL

KÖZÉP-DUNÁNTÚL

NYUGAT-DUNÁNTÚL

ÉSZAK-ALFÖLD

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom világa."

Radnóti Miklós

D
É
L
-
D
U
N
Á
N
T
Ú
L

Érintetlen erdők, tágas síkságok és lágy hajlatú dombok között megbúvó völgyek változatos tája a Balatontól délre, a Duna és a déli határfolyó, a Dráva által határolt terület, az **egykori római provincia, Pannónia** déli része, ahol Pécs ókeresztény temetőjét a világörökség részének nyilvánította az UNESCO. A kellemes éghajlatú, tiszta levegőjű vidék túrázásra csábító természeti szépségekben és történelmi emlékekben egyaránt gazdag.

ORFŰ

Az **orfűi tórendszer** körül kialakult strandok, üdülőtelepek, a vízisport-szolgáltatások és a horgászat ideális üdülőhellyé teszik a Mecsek idilli völgyében fekvő orfűi tavat, melyben lehet fürdeni, csónakázni, de a harcásra, pontyra, amúrra vágó horgászok felkeresik a pécsi tavat is, amelyet körbe is lehet lovagolni. Kellemes séták tehető a tóköznyéki erdőkben gyalogosan, kerékpárral vagy lóháton, de bérelhető csónak is. A XIX. századi vízimalomban a **Malommúzeum** kiállítása látható.

PÉCS

Rejtélyes római kori sírkamrák, kupolás török dzsámik és karscú minaret, finom művű Zsolnay-kerámiák, nagystílű Csontváry-festmények, dekoratív Vasarely-minták, kora tavasszal virágzó mandulafák, kellemes hangulatú éttermek és kávézók - ez Pécs, a Mecsek hegység déli lábánál meghúzóódó, kétezer éves, mediterrán klímájú és hangulatú város, 1009 óta püspöki székhely. A hegytetőre vezető utat a régi Pécs, a Tette meredek utcái, hangulatos házai szegélyezik, az 525 méter magas **Misina-tetőről** gyönyörű a körpanoráma. A **Mecseki Parkerdő** jelzett turistaútjain kirándulók esti programja lehet egy borkóstoló a hegy híres boraiból. A Vásártéren minden hónap első péntekén régiségvásárt, minden szombat-vasárnap kirakodó- és autóvásárt, vasárnap állatvásárt is tartanak. A római kori Pécs (**Sopianae**) a korakereszténység jelentős központja volt: a IV. század páratlan műemlék-együttese az a tizenhat sír építményből álló "nekropolisz", amelynek egyedülálló értékét a 2000. évben az UNESCO **világörökségként** ismerte el. Hét építmény áll régészeti feltárás alatt, jelenleg kettő látogatható: legjelentősebb ókeresztény emlékünkn a kétszintes **ókeresztény mauzóleum** alsó sírkamrájában falfestmények, Krisztus-monogram és három szarkofág maradványai láthatók. A Dóm térről megközelíthető hétkaréjos kápol-

WANDERLUST

BUDAPEST

BUDAPEST KÖRNYÉRE

DÉL-ALFÖLD

DÉL-DUNÁNTÚL

KÖZÉP-DUNÁNTÚL

NYUGAT-DUNÁNTÚL

ÉSZAK-ALFÖLD

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

BALATON

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

SOUTHERN TRANSDANUBIA

Although you can find various forms of landscape from mountains to plains in South-Transdanubia, the most typical forms in the region are the hills divided by valleys. Apart from the natural beauties, South-Transdanubia is rich in historical and cultural traditions too. The poet-diplomat Janus Pannonius, who was the bishop of Pécs, made the humanist-Renaissance ideas and culture well-known here in the 15th century. Several relics from the Turkish times can also be found in the region.

ORFÚ

The village of Orfú is located at the foot of the north-west Mecsek. Today's Orfú was originally five smaller hamlets: Orfú, Mecsekrákos, Mecsekszakál, Tekeres and Bános, which united form a holiday resort. Orfú was populated at the time of the Turkish occupation, but de-peopled after the expulsion of the Turks, remaining deserted until the 1760s when it was repopulated with German and Hungarian families. After World War II the German population was expatriated and was replaced by Hungarians who had been expelled from today's Slovakia. The artificial lakes were created in the 20th century, and became the principal lakes of the Mecsek region. The surrounding countryside is now protected - its flora includes dogberry, blackthorn, various species of wild orchids, woodruff and leopard's bane. The area is also rich in fauna, with red deer, wild boar, roebuck, foxes, martens, rabbits, hedgehogs, hawks, goshawks and shrews.

PÉCS

Pécs, the largest town of Pannonia, is known as a town of "Mediterranean moods", not just because in summer social life in the cafés goes on into the night, but also because of its sub Mediterranean climate. Figs grow in the gardens here - quite unusual in Hungary - and in springtime plants typical of southern countries bud on the southern slopes of the Mecsek, the hill which rises over the city.

It was already a flourishing city two thousand years ago, when the main east-west route of the Roman Empire, known as the "Mediterranean Road" passed

through here.

time that the ancient Christian tombs were constructed, the first of which was discovered at the end of the 18th century. Excavations are being carried out in a built-up area of the city, under Dóm tér, at a depth of five or six metres. Several of the frescoed, vaulted mausoleums, grouped closely together, can now be visited. This unique group of monuments has been declared a part of World Heritage by UNESCO.

It was in Pécs that the first university in the country was founded in 1367, and the first public library in 1774. It also saw one of the first bishoprics, in 1009. Not long afterwards construction was begun on the cathedral, which has been rebuilt several times over the centuries; from the crypt upwards one can trace the additions of various ages, in different styles. Interestingly, the cathedral stood on piles, because the soil was constantly washed away by the underground flow of water from the Mecsek Hills. The most important monuments of the 150-year Turkish occupation of Hungary are to be found in Pécs. Amongst other things are the mosque of Pasha Iakovali Hassan, and the round domed Catholic church in the main square, which was formerly a Turkish mosque. On its roof, the cross fixed above the crescent proclaims the victory of Christianity in this region. Pécs has several world-famous factories. The oldest sparkling wine factory in Hungary operates here, as does the oldest brewery. In the 150-year-old Zsolnay Porcelain Workshop, apart from beautiful porcelain dishes and ornaments, pyrogranite is also made. A special feature of the face of the city of Pécs is the ceramic decoration on buildings, employed not only in designs of the art nouveau period, but also for the ornamentation of the most modern buildings of today. ■

Sources: various

na, az úgynevezett **korsós sírkamra** (Dóm tér) falát díszítő festmények egyike korszót ábrázol. A Dóm téren magasodó, négytornyú **püspöki székesegyház** (1993 óta bazilika minor) altemploma az ország egyik első keresztény temploma a XI. századból. Oldalkápolnáiban és sekrestyéiben értékes műkincsek, Székely Bertalan és Lotz Károly freskói. A többször átépített templom magas fokú művészetről tanúskodó középkori kőfaragványai a Dóm Kőtárban láthatók. A **püspöki palota** neoreneszánsz épületének erkélyén Liszt Ferenc szobra tekint a térre. A közeli vaskos kőbástya, a XV. században épült barbakán püspökvár védelmét szolgálta. A százötven éves **török uralom legjelentősebb magyarországi emlékei** találhatóak a városban: **Gázi Kászim pasa dzsámija** városképet meghatározó, zöld kupolával, mohamedán ülőfülkével, számráthátíves ablakkal, ma katolikus templom. **Jakováli Hasszán pasa dzsámija** az ország legépebben megmaradt mohamedán építészeti remeke, ma imahely, múzeumában török történelmi és művészeti tárgyak. A mellette magasodó **minaret** 23 méteres tornyába 83 fokú csigalépcső vezet. **Idrisz Baba türbéje** török zarándokhely a Rókus-dombon. **Memi pasa fürdőjének** feltárt részében fürdőmúzeum tekinthető meg. Jelentősek a barokk kori emlékek is. A **ferences templom és kolostor** barokk berendezése ferences szerzetes munkája. Líceum templom és volt pálos rendház a város egyik legjelentősebb barokk műemléke. Mindenszentek temploma mellett épült a volt karmelita kolostor. Havihegyi Boldogasszony-kápolnát 1691-ben építették a pestisjárvány túlélői. A Szent Ágoston-templom érdekessége a török mecsetből származó számráthátíves ablak. Az eklektikus homlokzatú Irgalmasrendiek-templomának egyediek intarziás oltárai. A város egyik különlegessége a szecessziós, eozin-mázás Zsolnay-kút a város főterén.

A Káptalan utcában szinte minden ház múzeum. A 2-es számú házban a **Zsolnay Kerámia Kiállítás** mutatja be a világhírű Zsolnay-porcelán jellegzetes korszakait, az 1878-as Párizsi Világkiállításon aranyérmert nyert eozinmázás dísz tárgyakat és az alapító, Zsolnay Vilmos emléksobóját. A földszinten **Amerigo Tot** magyar származású szobrász teljes életműve, a ház másik felében Pécs és környéke reneszánsz kori kőemlékeit őrző **reneszánsz kőtár** látható. A 3-as számú házban született **Victor Vasarely**, az op-art, az absztrakt geometria világhírű úttörője. Fő művei mellett a XX. századi külföldi művészek alkotásai is helyet kaptak a Vasarely Múzeumban. A ház alatti pincerendszerben a **Mecseki Bányászati Múzeum** különleges élménnyel szolgáló kiállítása található.

Martyn Ferenc festményei, grafikái, szobrai a 6-os számú házban. A magyar festészet egyedülálló egyénisége, a romantikát, szimbolizmust és expresszionizmust ötvöző **Csontváry Kosztka Tivadar** életmű-kiállítása, a **Csontváry Múzeum** egy neoreneszánsz palotában lelt otthonra. A **Janus Pannonius Múzeum** kiállításai a soknemzetiségű Baranya megye gazdag tárgyi emlékeit tárják a látogató elé: a **Néprajzi Kiállítás** a nemzetiségek - németek, délszlávok - változatos népművészetét, használati tárgyait és egy Ormánsági házbelsőt, a **Régészeti Kiállítás** a táj őskorba visszanyúló történetét a népvándorlásig, a **Természettudományi Kiállítás** a Mecsek és környéke növény- és állatvilágát, míg Pécs két évezredes történetét a **Város történelmi Múzeum** hozza könnyen áttekinthető közelségbe. ■

(Forrás: Magyar Turizmus Rt.)

BIOLA NATÚRKOZMETIKAI KFT

Cégünk Magyarország első és egyetlen tanúsított, lakossági felhasználásra szánt, arc és testápolási (BIOLA) bio kozmetikum termékcsaládjának előállítója, melyet a BOKONTROLL Hungária Nonprofit Kft tanúsított.

Termékeink zömében Magyarországon termesztett és gyűjtött zöldség, gyümölcs és gyógynövény alapanyagból, magyar fejlesztés eredményeképpen, magyarországi gyártóüzemünkben előállítva, valamint magyar szakipari és lakossági felhasználók számára is elérhető áron kerülnek forgalomba.

Webáruházunkban csak és kizárólag saját előállítású, bőrbárát, illetve natúr és biokozmetikumokat kínálunk megvételre.

www.biola-naturcosmetics.com

BIOLA NATURCOSMETICS LTD.

Our company is the manufacturer of the one and only Hungarian certified organic cosmetic product line (BIOLA) which is designed primarily for home usage and is certified by BOKONTROLL Hungária Nonprofit Kft.

Our products which mainly contain grown and cropped vegetables, fruits and herbs of Hungarian origin, following Hungarian research and development are manufactured in our plant in Hungary. All our products are offered for customers at a price level acceptable even for Hungarian professional cosmeticians and home users alike.

In our online store we only offer for purchase self made skin friendly, natural and certified organic cosmetic products.

We are looking for business partners

For the high standard distribution of our cosmetic products we are looking for cosmeticians, cosmetic salons and spas who are committed to healthy lifestyle. Please kindly send your inquiries regarding this to the following email address: info@biola-naturcosmetics.com

For the distribution of our professional and retail cosmetic products abroad we are looking for wholesalers and cosmetic salons who are committed to healthy skin and body care products.

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

NEWS FROM CHRISTCHURCH

First I apologise for the lack of communication since the last news from Christchurch.

I will start with our **committee meeting** on the 9th October 2008. With the increasing lack of participation in the club functions and lack of volunteers to help with work involved, the committee decided to write to all members and ex-members. A questionnaire was sent out, they were asked if they still wanted the Hungarian Club to continue or to be closed and the property sold. They were also asked if more members would be willing to participate in the running of the Club. The response was encouraging to some extent, 80% returning the questionnaire (50 people), with 46 wanting to retain the club and 4 wanting to close and sell the club. We also had some people volunteer to help with cooking and other general duties, and some volunteers to come onto the committee, some with conditions attached.

We had our **annual general meeting** on the 16th of November 2008, with all replies back by this date. The meeting was well attended (27 members), and it was decided to continue the club with reduced programs. Also two members of the younger generation volunteered to become committee members. An election was held and the following persons elected:

President (No other nominees)

Steven Tóth, ph: (03)3557448

Vice President (No other nominees)

József Gaál, ph: (03)3745852

Secretary (No other nominees)

Zoltán Somlyai, ph:(03)3853412

Treasurer (No other nominees)

Not filled

Committee Members:

Imre Tóth

József Lévai

Helena Gaál

Steven Gacsal

Zsuzsa Szabó

Paul Pendly (new)

Tibor Tóth (new)

In spite of the difficulties in getting people to the functions and getting helpers, there is always a core group of people who are willing to help when needed, Ica Kiss, Helena Gaál, József Lévai, Imre Tóth, Zoltán Somlyai, Erzsike Pálfi, Vivian Little and József Gaál. I extend my thanks to all who are still willing to give some of their time in this worthy effort to keep the club going.

On the 27th of November 2008 we had a visit from His Excellency the **Hungarian Ambassador for Australia and New Zealand, Gábor Csaba and his wife, Edit**. Since it was mid week we decided by majority vote that we would not have a reception at the club rooms, but instead held a dinner at the Canterbury Club, all were invited, those attending paying for their own meals. In all 14 attended and had a very enjoyable evening, with the Ambassador

indicating that they would stay longer next time. They were leaving early the next morning for a sight-seeing trip in the South Island.

On the 2nd of December 2008 we held the usual **Mikulás Day** for the children. It was nice to see so many children and adults attending once again. I would like to thank Gyula Pendley for being such a nice Mikulás and Zoltán Somlyai, Imre Tóth, Józsi Lévai for their help with organising, food service and preparation and last but not least Zsuzsa Szabó for doing such a nice job decorating the Christmas tree. We had a number of newcomer Hungarians, children and adults. One of the little girls called Szívárvány came to me and said "I know who Mikulás is". I quickly said "He just came down the chimney", to which she replied "No he didn't, it's Gyula Bacsi". I said "No, it's not" and back came the answer "Well where is he?". "In the toilet" I retorted, and she announced "Ill go and have a look!" I was quick to point out "Girls are not allowed in the men's toilets!".

The **New Year's Eve Dinner and Dance** as such was not held this year, since Joe Gaál and I had other commitments. What was proposed instead, was a Bathus Ball, everyone to bring food to share and celebrate the New Year. After canvassing the members and supporters 20-30 indicated they would be there for the night with around 10 of those not quite sure. However on the night only seven people turned up, so they played billiards. For a change we had a very enjoyable New Years Eve.

The **Annual Picnic** was held on the 20th of January 2009. The weather was not the best so we didn't know for sure if it was going to rain. That must have been foremost in a lot of people's minds as we expected around 60 to attend and only 30 came along. There was Dorothy and Adam, Tom Paulay's daughter and son in-law, who we would like to

extend a warm welcome to. Approximately half of the attendees were of the younger generation so football was on the menu, as well as the delicious pörkölt produced by head chefs Joe Gaál and Karcsi Petrás with assistant Joe Lévai. Thank you all for your generous community work.

1848 War of Independence and Freedom Fight

On Sunday, 15 March we celebrated our National Day. There were 40 adults plus children present which was very encouraging and fitting for such a moving and enjoyable gathering.

It was with great pleasure that we welcomed long-standing Hungarian Honorary Consul Klara Szentirmay from Wellington, and Judit Kollár, Christchurch's own recently invested Hungarian Honorary Consul.

It was good to see the newly arrived Hungarian families along with our valued older members both Hungarian and New Zealanders, also three visitors to New Zealand, one from Slovakia and two from Hungary.

Klara Szentirmay opened the celebration with an Introduction of what March 15th represents and why it is important to Hungarians even now in the 21st Century, followed by a short explanation in English. Thank you Klara, those members and families who do not have Magyar as their mother tongue greatly appreciate the translations.

Judit Kollár rendered two moving poems, inviting Hungarians to rise up for their freedom.

Imre Tóth recited Petőfi's *National Song* with passion (and from memory!).

Also a warm thanks to Vivienne Petrás-Little for singing for us "*Kislak áll a nagy Duna mentében*". Last but not least thanks to Ica Kiss for looking after us with refreshments, Józsi Lévai who came early to help with the cooking, as did Veronika, Viktor and daughter, Szívárvány, Imre Tóth, and all those who helped to clean up the dishes and the hall after the function.

***

Sadly I would like to acknowledge the death of *Miklós Margit* after a short illness on the 2nd of January 2009. Margit was an founding member of the Hungarian Club with her late husband József, who died almost 2 years earlier. Margit was an active member of the Club and Community and was playing pool with us less than two weeks before she died. We all miss her and would like to extend our sympathy to Margot, her only daughter, and her relations in Hungary.

Lastly, *Professor Tom Paulay* is now residing in the Merivale Retirement Home, Browns Road, with health problems. We wish him well. ■

Steven Tóth, President

NAGYKÁTÁN '56-OSOKRA EMLÉKEZVE

- Fejős Erzsébet

The Fejős family is a well-known Wellington based Hungarian family, who came to New Zealand via Yugoslavia after the 1956 Hungarian Revolution. László Fejős played an active part in the uprising in his hometown, Nagykáta, for which he, among others, was

also remembered at a special unveiling of a memorial in October 2008. His wife, Erzsébet Fejős, was especially invited to participate in the commemorations and to receive a miniature statue of the memorial statue unveiled on the day. She shares her experience with us of what was clearly a very moving occasion.

Megérkeztem Nagykátára október 17-én. Október 19-én mise után szüreti fesztivál kezdődött - körbe Nagykáta városon: zenekar, hortobágyi csikós és lány lóhátón, 6-7 lovas kocsis és 6-7 autós. Időközben megálltunk... Olykor a lakosság adott házi pálinkát, vagy borral megkínáltak. Ezt követően a KALOT Nagykátai Népfőiskolai Egyesület helységben disznótörős vacsora volt, jó hangulattal. Nagyon szép régi élményeket idézet vissza részemre.

De nem ez volt az oka, hogy hazamentem.

Amikor családom hazlátogatott 2008 augusztusában, tudomására jutott Nagykáta város polgármesterének és Német Lászlóné nagykátai lakosnak, akik kezdeményezték az '56-os forradalomra emlékeztető új emlékmű készítését. Meghívták László fiamat családjával, tudatták vele mi fog történni 2008. október 21-én: új szobor felavatása és megemlékezés.

Meghívót kaptam emailben és telefonon is, ami így szólt:

Nagykáta Város Önkormányzata tisztelettel meghívja a Város minden Polgárát az 1956-os forradalom és szabadságharc 52. évfordulója alkalmából tartandó ünnepi megemlékezésre és emlékműavatásra.

**Ünnepi beszédet mond:
WITTNER MÁRIA Országgyűlési Képviselő**

**2008. október 21. kedd, 15 óra
Nagykáta, Szabadság tér**

**Közreműködnek:
Palkó László színművész
Liszt Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Városi Kórus Hagyományőrző Honvédtűzér Csapat**

A forradalom kitörésekor a nagyon gyorsan megindult tömeg azokból állt, akiket kulákká nyilvánítottak, akiktől elvettek mindent, és megkínóztak. A tömeg megtámadta az orosz katona szobrot, amit 1946-ban állítottak fel. Fejszével összetörték, traktorról elhurcolták.

Ahol Fejős László férjem is tevékenykedett, januárban 14 embert elvittek, mint főbűnös. Még sokan mások is le lettek tartóztatva. Minekünk sikerült átjutnunk Jugoszláviába.

Akiket letartóztattak, megkínózták, megrövidítették életüket. Az anyák nevelték fel az árvákat. Varrásból, takarításból igyekeztek őket eltartani; éheztek.

2008 októberében a lehúzott szobor helyére új emlékszobrot emeltek, aminek jellegzetes kifejezése az új élet lángja. Szórái Zsigmond műve. Az emlékmű kisebb mása kb. 30 cm kiosztásra került a mártíroknak, megkínzottaknak és száműzötteknek.

A megemlékezés délután 3 órakor volt egy keddi munkanapon, de mégis legalább kétezer ember összejött.

Az emlékszobor átvételénél voltak özvegyek, hozzátartozók, betegek... Amikor a nevünket szólították mély feszültségi érzés ment mellkasunkon. Nagyon megható volt. Nehéz volt a könnyeket visszatartani, csak nyeltünk, nem tudtunk szólni, csak remegni.

A megemlékezési rendezvényen Wittner Mária volt a díszvendég, beszédet mondott a 14 évi szomorú börtön életéről.

Az ünnepséget vacsora követte és Wittner Mária második filmje, de én ezt már nem voltam képes megnézni...

A régi ismerősök, rokonok nagyon kedvesek voltak. Szép volt otthon lenni. Örök emlék marad. ■

NEW PAVERS TO BE UNVEILED DURING PRESIDENT'S VISIT

The Magyar Millennium Park, situated on the corner of Molesworth and Hawkestone Streets in Wellington, is New Zealand's only national Hungarian memorial.

Opened in 2003, the park was created to promote Hungarian-New Zealand relations and understanding and to provide a permanent focal point perpetuating the presence of Hungarians living in New Zealand. It is an expression of Hungarians' appreciation to their adoptive country, New Zealand, and it offers future generations of New Zealand Hungarians a legacy of their Hungarian heritage.

The park has two characteristically Hungarian features: a Székely kapu, a decorative wooden gate, carved from Hungarian oak by Hungarian master carvers in Transylvania and gifted by the Hungarian Government, and a kopjafa (wooden pole), symbolising freedom, carved from New Zealand totara by a locally based Hungarian.

New Zealand Hungarians' and friends of New Zealand Hungarians' names, who have supported the Hungarian Garden through their donations, are etched on engraved pavers around the kopjafa and Székely kapu.

If you would like to support the on-going maintenance of the Magyar Millennium Park, you can also have your name or your loved ones names engraved on a paver. A single paver (outside centre zone) is \$120, a double paver \$240, a single paver in the "exclusive" (centre) zone is \$300 and a double paver \$600. All donations for pavers are tax deductible.

Orders for new pavers close on 12 July 2009. Please contact the Editor, (04) 9737507 for an order form.

The unveiling of new pavers is scheduled for late September, on the occasion of the President of Hungary, László Sólyom's impending visit to New Zealand!

RECENT NEWS FROM HUNGARY

A third of Hungarian companies plan layoffs

One-third of Hungarian businesses plan layoffs, up by 50 percent since the end of last year, the business daily Napi Gazdasag reported on Wednesday (8 April), quoting results of a survey by Hay Group. The trend prompted by the economic crisis is dramatic, the survey said, adding that the number of businesses who freeze the number of staff is also one-third, and only 1.3 percent plan to increase their workforce this year. Over half of the companies asked by Hay Group expect their results to be lower than planned, as opposed to the 29 percent in the December survey. The five percent in December, who at that time expected growth for 2009 have gone totally by now. As a result of negative outlooks, 52.7 percent of the companies plan to keep the wages at 2008 level, while this number was only 16 percent in December. There are only a few exceptions to the trend, in the IT and telecommunications sectors a 10 percent wage rise can be expected, Napi Gazdasag wrote. MTI, 8 April

Hungary PM designate invites opposition leaders for crisis talks

Hungary's prime minister designate Gordon Bajnai has called on opposition parties Fidesz, the Christian Democrats and the Democratic Forum to engage in talks on his crisis-management programme, sources close to the government told MTI on Tuesday (7 April). In a letter to party leaders, Bajnai asked for political reconciliation and help to implement his programme, the unnamed sources said. Bajnai wrote that every week spent on futile domestic political spats or inflammatory campaigns could cost the country billions of forints and thousands of jobs. Main opposition Fidesz has rejected key elements of Bajnai's programme and campaigned for the dissolution of parliament and early elections.

Bajnai has put forward an austerity programme to implement deep spending cuts based on a calculation of an economic recession forecast at 5-6 percent in 2009. Bajnai is expected to be appointed the successor of outgoing prime minister Ferenc Gyurcsany on April 14 with the support of both the minority governing Socialists and the liberal opposition Free Democrats, which hold the balance of power in parliament. Conservative Fidesz has refused to participate at the talks. In a

letter to Bajnai on Tuesday party spokesman Peter Szijjarto said Fidesz was not going to engage in talks with either the "illegitimate government" of Gordon Bajnai or

a "new Socialist-Free Democrat coalition" behind the back of the people. The Christian Democrats also turned down Bajnai's invitation to the talks also saying that they considered the Bajnai government illegitimate. The party reiterated its call for early elections as the only feasible solution to the political crisis. The small conservative Democratic Forum said it would participate in the crisis-management talks. MTI, 7 April

Demonstration - Anti-gov't protesters gather to call for early elections

Over 10,000 protesters gathered on Heroes' Square in Budapest at the call of more than 500 civil groups to demand the dissolution of Parliament and early elections. "If this protest makes no impact, we will stage further demonstrations to press for early elections," one of the organisers, renowned architect Imre Makovecz, said. Many in the crowd were waving national tricolours and red and white striped flags associated by many with the far right. Traffic has been diverted but the square has not been cordoned off. MTI, 5 April

Socialist congress - Outgoing PM announces Bajnai as official PM candidate

Gordon Bajnai is the official prime minister candidate of Hungary's governing Socialist Party, outgoing Prime Minister Ferenc Gyurcsány said on Sunday at the party's congress. Bajnai expressed thanks to Socialist delegates for the opportunity and the trust they had placed in him. If Bajnai is approved as prime minister at a parliamentary vote on April 14, he will be the third premier of the governing Socialists since 2002. After Péter Medgyessy, who was in office from 2002 to 2004, Gyurcsány is the second Socialist PM who leaves his post for political reasons. Bajnai, who became Economy Minister last year, said he would undertake the post for a year only, with the aim to lead Hungary out of the economic crisis. His proposals, announced last week, include abolishing 13th month wages in the public sector and 13th month bonus pensions from 2010, reducing sick payments and freezing per-child family benefits at their current level for two years. Bajnai said he would only fill the post if the Socialists continued to support his austerity measures and did not try to water them down. MTI, 5 April

Huge lead for Fidesz - poll

Only two parties would win seats to Parliament if elections were held on Sunday, a Tarki poll released on Wednesday (1 April) found. Fidesz has 62% support among decided voters, ahead of the Socialists on 23%. Among eligible voters Fidesz has 33% backing, the Socialists 12%, the Free Democrats 3% and the Democratic Forum 2%. The poll asked 1,000 people from March 12-25. Hungary Around The Clock (HAC) 2 April

MOL: Russian deal "not friendly"

"The purchase of a 21.2% stake in MOL by Russian oil company Surgutneftegaz cannot be viewed as friendly as there were no talks with the management

prior to the deal," MOL chairman-CEO Zoltó Hernádi said at a Parliamentary committee hearing yesterday (1 April). MOL only learned that Surgutneftegaz - in which Russian prime minister Vladimir Putin is rumoured to hold a 37% stake - intended to "deepen its vertical integration" from the company's website. "Whether the purchase is seen as hostile or not, or in what ways we can continue co-operation, depends on Surgutneftegaz's next moves," Hernádi added. "We do not know what their intentions are, but our experience tells us that Russian companies aspire to more than minority shareholdings." HAC, 2 April

Hungary beat Malta 3-0 in qualifier

Hungary brushed aside Malta 3-0 in front of 35,000 spectators in a World Cup qualification game at Puskás Ferenc Stadium on Wednesday (1 April) evening. The victory keeps the nation in the running to qualify for the 2010 tournament. Hungary's next qualification game is against Sweden on September 5. HAC 2 April

Hungary lacking more than 6,000 physicians

Hungary's state-run hospitals are lacking more than 6,000 physicians, including psychiatrists and emergency room specialists, a media report said. The government should increase wages in the state-run medical facilities to solve the problem for the long term, the Hungarian news agency MTI said. In an effort to cope with the situation, the government plans to invest NZD8.7 million in a healthcare program and another NZD30 million from EU funds to lure doctors in the most-needed specialities, Mihály Kökény, chairman of the Hungarian parliamentary health committee, said. Hungary has 34,000 physicians, about 32 doctors per 10,000 citizens, the daily said quoting a survey conducted by the Health Ministry. [In 2007 New Zealand had about 30 doctors per 10,000]. 2 April

Hungary Prime Minister Resigns as Fiscal Pressure Grows

Hungary's prime minister officially announced his resignation to the parliament Monday, leaving no obvious successor, as the Fitch Ratings agency said the country faces further risk to its creditworthiness. Socialist Premier Ferenc Gyurcsány had said unexpectedly on Saturday (21 March) that

he was ready to step down to make way for a new government to steer the country out of crisis. Any incoming prime minister will inherit an acute economic crisis, a dissatisfied electorate, and mounting pressure from markets to implement painful spending cuts and economic changes within the next year. Many analysts voiced doubts that Mr Gyurcsány would actually step down, but he stressed that his decision to resign was irreversible. His party is expected to name a candidate at an extraordinary party congress on April 5, and Parliament is to vote on the new prime minister April 14. 24 March

Hungarian foreign minister reportedly looking to close one-third of missions

Up to one-third of Hungary's diplomatic missions abroad might be closed down because of the weakening currency, the Forint, and budget cuts forced by the economic crisis, the daily Népszabadság said on Friday (March 27). The foreign ministry, according to the paper's information, has been hit the hardest by the weak forint among ministries. The ministry's 48 billion Forints (NZD386 million) budget earmarked for this year was considered just enough to cover the costs of operations even before the effects of the crisis began to show, said the paper. Around two-thirds of the ministry's costs are incurred in foreign currency, the paper added. A close-down of embassies in far-away posts, such as Islamabad, Tripoli, Doha, Kuala Lumpur or Ramallah is also being considered, said the paper. MTI, 27 March

Number of road accidents in Hungary falls in 2008

The number of road accidents in Hungary fell in 2008 as a result of stricter measures against those who violate traffic regulations, the national police chief said on Wednesday (25 March). The number of fatal road accidents fell by 23 percent last year, said József Bencze. This resulted from the introduction of zero tolerance against drunk driving and the system of objective responsibility, under which the car's owner must pay all fines issued on the car regardless of who the driver was, he added. Despite the drop in fatal road accidents, 970 people died on public roads last year, nearly twice as many as in Austria. Drivers under the influence of alcohol cause 10 percent of accidents, so police will get 500 new breathalysers this year, Bencze said. In addition, 600 new speed cameras are planned to be installed throughout Hungary, he added. MTI, 26 March

Nuclear plant expansion approved

Parliament's economic committee unanimously supported the proposed expansion of the Paks nuclear power plant yesterday. The project will take 11 years from feasibility to completion, said Energy Minister Csaba Molnár. Construction of a new block at Paks would cost €2-3 billion he added. Opposition MPs at the meeting said the nuclear power plant must remain state-owned. Environmental groups are opposed to the plan. HAC, 19 March

Malev to get Ft 3bn capital injection

AirBridge, the majority owner of Malev, will inject Ft 3 billion (NZD 24.1 million) into the cash-strapped airline, it was agreed at the extraordinary general

meeting late Wednesday (18 March). Russia's state-owned Vnesheconombank will take over a 49% stake in AirBridge from Boris Abramovich, in line with the agreement reached by the Hungarian and Russian governments last week. Malév will need further capital increases due to losses, according to the statement released yesterday. Malév has amassed Ft 10 billion in debt and has been two months behind in paying salaries. HAC, 19 March

New cars sales drive off a cliff

A total of 7,164 new cars were sold in February, a decline of 46% from one year earlier, according to figures from international automobile researcher Jato Dynamics. Sales in the first two months were down 49% year-on-year. HAC, 19 March

GDP 2.5% lower in fourth quarter

Hungary's economy entered into recession in the fourth quarter of 2008, when it shrank by 2.5%, according to revised figures from the Central Statistics Office. The preliminary data showed a 2.1% decline. For the full year, economic growth slowed to 0.5%, the lowest level in ten years. Hungary's GDP shrank by a larger than expected 1.2% from the preceding three months, the figures show. All major sectors of the economy contracted in the fourth quarter with the exception of agriculture. The fall-off in the industrial sector accelerated in the fourth quarter to 8.5% year-on-year, bringing the full-year decline in industry to 0.3%. The construction sector grew 2.1% in the last three months with the completion of some major projects before the end of the year. HAC, 12 March

Reduced work week at GE Lighting

GE Lighting will introduce a four-day work week at eight of its Hungarian factories from March in order to save jobs, the company announced yesterday (11 March). The change will affect 40% of GE Lighting's 9,500 employees in Hungary. HAC, 12 March

Director of satirical classic dies

Péter Bacsó, director of the Communist-era satire *A tanú* ("The Witness") died Wednesday (11 March) at age 81, following a long illness. Bacsó, born in Košice (Kassa), Slovakia, moved to Budapest with his parents in the 1940s and studied at the College of Drama and Motion Picture Art. His first movie was *Nyáron egyszerű* ("So Simple in Summer") released in 1963. Bacsó shot the legendary *A tanú*, a farce about the show trials of the 1950s, in 1969. The movie was deemed too outspoken for its time by the authorities and was not screened in cinemas until 1979. It was a hit at the 1981 Cannes Film Festival and has since become a cult favourite. A 1994 sequel, *Megint tanú*, ("Witness Again") did not meet with similar success. Bacsó received the Kossuth Prize in 1985, and a lifetime achievement award from the Hungarian Film Festival in January. HAC, 12 March

Hungary's January wages fall on state bonus cut

Wages fell more than five percent year-on-year in recession-hit Hungary in January, data showed on Thursday (19 March), mainly due to a dive in regular monthly bonuses for public sector employees for 2009. Hungary's gross average wages dropped by an annual 5.2 percent, turning negative from an increase of 4.6 percent in December, the Central Statistics Office (KSH) said. Analysts said the data looked favourable for inflation although wage figures are not at the top of the central bank's agenda on interest rates, given risks to financial stability and the Forint's movements. "The January drop is due to the public sector bonuses while private sector wage growth was in line with expectations", said Gergely Suppan, an analyst at Takarékbank. 19 March

Otthon Centrum sees 30% drop in new homes built in Hungary in 2009

A 30% drop in home sales is likely this year and fewer new homes will be built, according to a study by real estate agency Otthon Centrum. The analysts expect 20,000-25,000 new homes to be built this year, down from 36,000 last year. Otthon does not expect any large drop in housing prices, as seen in some other East European countries, as there was no real estate bubble in Hungary before the economic crisis hit. Demand is returning for smaller apartments. HAC, 18 March

Romania advises Sólyom against making Transylvania visit

Romanian authorities have advised President László Sólyom against visiting Transylvania's Székely region on March 15, as Romanian President Traian Basescu will be in the area on that day. A letter to that effect was reportedly delivered to the Hungarian embassy in Bucharest on Wednesday (11 March). Ambassador Oszkár Fűzes would neither confirm nor deny the report, saying he could not make a statement without violating diplomatic convention. The President's office said preparations for Solyom's visit are continuing, and he will celebrate March 15 with Transylvanian Hungarians. HAC, 12 March

Budapest wins dirtiest city "award"

Budapest won the title of Hungary's dirtiest city in an online poll. The Hungarian capital was followed by Ózd and Miskolc. Szentendre, north of Budapest, won the title as the city in which most people would like to live. Hévíz meanwhile took the prize for Hungary's cleanest city. More than 10,000 people answered the questionnaire. HAC, 26 February

Austria keeps labour market shut

Austria will not open its labour market to citizens of the newer EU member states until late April, 2011, the very last deadline, Austrian Chancellor Werner Fayman told his host Czech Prime Minister Mirek Topolánek in Prague on Thursday (22 January). Citizens of the newer EU member states will continue to require a permit to work in Austria, he added. HAC, 30 January

Stricter tobacco advertising regulations in force

Tobacco advertising regulations in Hungary became stricter as of March 1, meeting EU demands. Advertisements can now only be dis-

played at sales points, and brand names can only be promoted with health warnings. Meeting the new requirements is essentially the retailers' responsibility, but, as producers make the promotion materials, they can also check sales points, British American Tobacco marketing director Dániel Buzási said. 2 March

Minority ombudsman decries "cold war" between Roma and rest of society

Hungary's mainstream and the Roma are locked into a "cold war", Hungary's minority ombudsman said in an interview to Saturday's (28 February) Népszava. Kállai called on the parliamentary parties to hold a national summit to discuss the Roma issue as a matter of urgency. "Everybody is suspicious of everyone else; everyone hates the other," said Ernő Kállai. A man and his child were shot dead last week in what appears to have been the latest in a series of attacks on the Roma. It has not yet been established whether Monday's attack was racially motivated. But the attack bore similarities to other attacks, say Roma leaders. MTI, 2 March

US State Dep't human rights report highlights plight of Hungary's Roma

Hungary is included in a 2008 US State Department

report published on Wednesday (25 February) among countries where social violence against Gypsies was on the rise. The report said there were more cases of violence targeting the Roma and ending in death than in previous years. "According to NGO reports, Roma were more frequently held in pre-trial detention than non-Roma and were subjected to racial profiling [...] Roma were three times more likely to be stopped for identification checks than non-Roma, despite data suggesting that Roma are no more likely to be involved in unlawful activities than non-Roma", the report said. Further, the report noted that "extremists increasingly targeted Roma". "A series of violent attacks against Roma led to four deaths and multiple injuries. Discrimination against Roma in education, housing, employment, and access to social services continued. Violence and abuse directed at gays continued to be a problem", said the report. MTI, 26 February

Szili to run for mayor of Pécs, would leave House Speaker post if elected

Speaker of Parliament Katalin Szili was unanimous-

ly and unconditionally elected as a candidate for mayor of Pécs on Tuesday (24 February) by the local Socialist Party chapter. The election for the mayor's post, scheduled for May 10, will be held because Socialist mayor Péter Tasnádi died on January 27. In an interview with Népszabadság, Szili said she will resign her post of House Speaker if elected mayor of Pécs. HA, 25 February

Hungary to send 40-member rifle platoon to Afghanistan

Hungary will send a 40-member rifle platoon to Afghanistan to secure the August presidential elections there, Defence Minister Imre Szekeres said on Thursday (19 February). Szekeres spoke to MTI in Krakow, Poland, where he participated at a two-day conference of NATO defence ministers.

There are currently 300 staff members of the Hungarian armed forces stationed in Afghanistan in the NATO-led forces. The Hungarian provincial reconstruction team has built roads, small water work facilities, schools and medical centres as well as financing medical developments, police training and veterinary health projects in the northern Baghlan province. MTI, 20 February

EP-elections - Two weeks to go

The deadline for Hungarians to register to vote in the European Elections abroad expired at 4 pm on Friday. Some 3,400 people have registered to vote at Hungary's foreign missions worldwide, the National Elections Office said. Hungary has a hundred embassies and consulates abroad, including in Kenya, Kazakhstan, Japan and Mexico, that allow voter registration for the EP elections. Voters have registered at 93 missions. Voting at Hungary's foreign representative offices will take place between 6am and 7pm local time on June 7, except for on the American continent, where it will be held on June 6. Budapest Times, 23 May

Heavy defeat for Hungary's ruling party

Hungary's ruling Socialists lost control of a southern bastion in a weekend vote and heavy defeat in European parliament elections next month could undermine their minority government and key reforms. Polls suggest the Socialists could lose almost half their seats in the European Parliament on June 7 and make it harder for Prime Minister Gordon Bajnai to pass the painful spending cuts Hungary promised to secure an international rescue package for its plunging economy, analysts say. The conservative opposition party Fidesz won Sunday's (11 May) mayoral race in Pécs, Hungary's fifth biggest city and a former Socialist stronghold, with almost two-thirds of the vote. Reuters, 12 May

Hungarian mountaineer falls to his death in Himalayas

A Hungarian mountaineer died in the Himalayas, the contact person for the expedition Szabolcs Vincze told Borsod Online news portal on Wednesday (20 May). Dr Levente Szabó, 39, a traumatologist from Miskolc, NE Hungary, was born in an ethnic Hungarian community in Sighet, N Romania. Szabó was the doctor of the team climbing Manaslu, an 8,156m peak of the Himalayas in Nepal. He arrived at 7,800 metres on Tuesday when his team-mates saw him fall to his death. Szabó had worked as a member of rescue teams following earthquakes in India and Algeria and in the tsunami disaster in

Banda Aceh. His body was buried up in the mountains, Vincze said. MTI, 20 May

Hungarian woman conquers Mount Everest

Anita Ugyan has succeeded in climbing Mount Everest, the first Hungarian woman to reach the world's highest peak, MTI was told on Friday. Ugyan reached the 8,848-metre peak in Thursday, after approaching it from the southern side from Nepal. She used an oxygen cylinder for the last part of the climb. Ugyan, who is a member in an international expedition, has started her descent and expects to reach her base on Saturday. MTI, 22 May

IMF and EU satisfied with progress

The International Monetary Fund (IMF) and the EU agreed last week to allow Hungary to relax its budget deficit target for 2009 by one percentage point, from 2.9 to 3.9 per cent. At the conclusion of the two-week check-up visit by delegates from both institutions, the IMF said in a statement last Monday that Hungary will probably be able to draw a further USD 1.93 billion of an emergency standby loan at the end of June. Hungary was granted a USD 25 billion bailout loan by the IMF, EU and World Bank last October, when its economy was in danger of collapse.

The EU put up EUR 6.5 billion of the October rescue package. European Commission representative Elena Flores told reporters last Monday that Hungary was progressing well, and accepted the less optimistic deficit target, "We welcome the corrective measures that the government has taken in the interest of reducing the general government deficit in the long-term and bringing it under three per cent by 2011," she said.

The previous week, Parliament approved a hike in the rate of VAT and, crucially, major spending cuts on pensions. The blow was softened for workers, if not for pensioners, by a reduction in the rate of income tax. The government last week agreed its second package of tax reforms for 2010. Further payroll tax cuts to stimulate growth will be balanced by a raft of revenue-raising measures, including an "asset" tax on property (primarily real estate but also - in theory at least - on luxury cars, yachts and other high-end possessions). Budapest Times, 26 May

Hungarian Song Included on Children's Music Compilation

A poem by the poet Sándor Weöres, put to music and performed by the Hungarian band Alma, has been included on an album of children's music from Europe published this week on the American record label Putomayo. Tudom én már, mit csinállok (I Know Now What I'll Do) was included on the album, called European Playground together with children's songs from England, Denmark, France, Greece, Portugal, Germany, the Netherlands, Spain and Italy. According to Alma's front man, Gábor Buda, putting poetry to music in Hungary is a trend brought about by the renowned Kaláka group's decades of dedication setting children's verse to music. MTI, 19 May ■

A kiskakas gyémánt félkrajcára

Volt a világon egy szegény asszony, annak volt egy kis kakasa. Csak ott keresgél, csak ott kapargál a kis kakas a szemétkben, egyszer talál egy gyémánt félkrajcárt. Arra megy a török császár. Meglátja a kis kakasnál a gyémánt félkrajcárt, azt mondja neki:

- Kis kakas, add nekem a gyémánt félkrajcárodat.

- Nem adom biz én, kell a gazdasszonyomnak.

De a török császár erővel is elvette tőle, hazavitte, betette a kincseskamrájába. A kis kakas megharagudott, felszállott a kerítés tetejére, elkezdett kiabálni:

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

A török császár, csak hogy ne hallja, bement

a házba, de akkor meg a kis kakas az ablakába repült, onnan kiabálta:

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Megharagudott erre a török császár.

- Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, hogy ne kiabáljon, vesd bele a kútba.

A szolgáló megfogta, kútba vetette. De a kis kakas csak elkezdte a kútban:

- Szídd fel, begyem, a sok vizet, szídd fel, begyem, a sok vizet! - Arra a begye mind felszít-

ta a vizet a kútból.

A kis kakas megint felszállott a török császár ablakába.

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Megint azt mondja erre a török császár a szolgálójának:

- Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, vesd belé az égő kemencébe.

A szolgáló megint megfogta a kis kakast, s az égő kemencébe vetette. De a kis kakas megint csak elkezdte:

- Ereszd ki, begyem, a vizet, hadd oltsa el a tüzet! Ereszd ki, begyem, a vizet, hadd oltsa el a tüzet! - Erre a begye mind kieresztette a vizet, eloltotta a tüzet.

Akkor megint csak felszállott az ablakba.

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Még nagyobb méregbe jött erre a török császár.

- Eredj, te szolgáló, fogd meg azt a kis kakast, vesd bele a méhkasba, hadd csípjék agyon a darazsak.

A szolgáló belevetette a kis kakast a méhkasba. Ott megint elkezdte a kis kakas:

- Szídd fel, begyem, a darázst; szídd fel, begyem, a darázst!

Arra a begye mind felszította a darázst. Akkor megint felszállott a török császár ablakába.

- Kukurikú, török császár, add vissza a gyémánt félkrajcárom!

Már a török császár nem tudta, mit csináljon vele.

- Eredj, te szolgáló, hozd ide azt a kis kakast, hadd tegyem

ide a bő bugyogóm fenekébe.

Megfogja a szolgáló a kis kakast; a török császár beteszi a bő bugyogója fenekébe.

Akkor a kis kakas megint csak elkezdte:

- Ereszd ki, begyem, a darázst, hadd csípje meg a farát; ereszd ki, begyem, a darázst, hadd csípje meg a farát!

A begye mind kieresztette a darázst, azok jól megcsipkedték a török császár farát. Felugrik erre a török császár.

- Jaj, jaj, a fránya egye meg ezt a kis kakast; vigyétek hamar a kincseskamrába, hadd keresse meg a maga gyémánt félkrajcárját!

Bevitték a kis kakast a kincseskamrába, ott megint elkezdte a maga nótáját:

- Szídd fel, begyem, a sok pénzt, szídd fel, begyem, a sok pénzt!

Erre a begye mind felszította a török császár három kád pénzét.

A kis kakas hazavitte, odaadta a gazdasszonyának; gazdag asszony lett belőle, máig is él, ha meg nem halt. ■

Petőfi Sándor:

Anyám tyúkjá

Ej mi a kő! tyúkanyó, kend
A szobában lakik itt bent?
Lám, csak jó az isten, jót ad,
Hogy fölvitte a kend dolgát!

Itt szaladgál föl és alá,
Még a ládára is föl száll,
Eszébe jut, kotkodákol,
S nem verik ki a szobából.

Dehogyan verik, dehogyan verik!
Mint a galambot etetik,
Válogat a kendermagban,
A kiskirály sem él jobban.

Ezért aztán, tyúkanyó, hát
Jól megbecsülje kend magát,
Iparkodjék, ne legyen ám
Tojás szűkében az anyám. –

Morzsa kutyánk, hegyezd füled,
Hadd beszéljek mostan veled,
Régi cseléd vagy a háznál,
Mindig emberül szolgáltál,

Ezután is jó légy, Morzsa,
Kedvet ne kapj a tyúkhúsról,
Élj a tyúkkal barátságba'...
Anyám egyetlen jószága.

S P O R T

HANDBALL - KÉZILABDA

Hungarian sports fans had no reason to complain through December and January. At the start of winter there was the 8th Women's European Handball Championships, then there was the Men's Championship in Croatia.

Handball became popular in Hungary in the 1930's, becoming an important part of the school sports curriculum. The most notable success in the sport dates back to 1982, when the Budapest Military men's team and the Vasas women's team both won their respective European Cup championships within 24 hours.

Similarly to rugby in New Zealand, everyone takes an interest in and has an opinion about handball in Hungary. And similarly to rugby in New Zealand, the results achieved in Hungarian handball have also been rather changeable over recent years.

The women's team were in the strongest, that is the "A" team and went through to the semi-finals of the European championship, suffering a catastrophic defeat to the Norwegians and then also losing to the Spanish. In spite of high hopes for them, their performance reinforced their fluctuating results characteristic of the last few years.

The men's team, on the other hand, did not cause disappointment. Of 9 games played they won 5, drew 1 and lost the 3 games played against the sport's current greatest teams, Germany, Croatia and France.

On a sad note, Hungarian handball suffered an unexpected tragedy early in the year with the brutal murder of MKB Veszprém's outstanding player, the Romanian Marian Cozma. Two other team players were also injured. The talented Cozma's death is a huge loss to Hungarian handball, and sports fans mourn his loss both home and abroad.

* * *

A hazai sportkedvelők december-januárban sem panaszkodhattak eseménytelenségre.

A tél elején először a 8. női kézilabda Európa-bajnokságot követhették, majd következett a horvátországi férfi világbajnokság.

A kézilabda a múlt század harmincas éveitől népszerű Magyarországon. Fontos része az iskolai sportoktatásnak. A magyar kézilabda hosszú évek óta ott van a világ élvonalában és jeles sikereket ért el. Bravúros eredményei között könyvelhetjük el, amikor 1982-ben a Budapesti Honvéd férfi és a Vasas női csapata is, 24 órán belül, megnyerte a

Bajnokcsapatok Európa-Kupáját.

A kézilabda mindig széles közönséget vonzott, nem csak a szakemberek, de az utca embere is rendszeresen elemzi a sport helyzetét, kilátásait. Van is ok az elemzésre, mert kézilabda-eredményeink igen változók.

A lányok az Európa-bajnokság "A" jelű, legerősebb csoportjában kezdtek, majd a középdöntőbe bekerültek. Ott azonban, a norvégok ellen katasztrofális vereséget szenvedtek és a spanyoloktól is kikaptak, komoly csalódást okozva ezzel a kézilabda rajongóinak. A női kézilabdásaink teljesítménye már hosszú évek óta mutat ingadozást. Remek játékosok, remek csapat, de gyakran omlanak össze, akár a cél előtt is. Nehezen magyarázható módon.

A férfi-válogatott szereplésére viszont nem lehetett panaszunk. Ők nem okoztak csalódást. Rendkívül erős volt a mezőny, a csapat eredetileg a nyolc közé kerülés céljával utazott a versenyre. Csatunk Ausztrália ellen kezdett és nagy gólkülönbséggel nyert, majd ezt követően is hozta formáját.

Franciaország ellen vereséget szenvedett, de erre eleve számítottunk, a két csapat közötti klasszis különbség miatt. A csapat utolsó meccsén Németországgal szemben maradt alul 28-25-re, ezzel a rangos, hatodik helyen végzett. Voltak "infarktuszos" meccsek, ahogyan a Nemzeti Sport írta, de a végső összegzésben a teljesítménnyel elégedettek lehetünk: eredményük 9 mérkőzésből 5 győzelem, 1 döntetlen és a "legnagyobbak", Németország, Horvátország, Franciaország ellen 3 vereség.

Sajnos, az újévben igen nagy tragédia is érte a magyar kézilabdát. Pár héttel ezelőtt az MKB Veszprém kiváló játékosa, a román Marian Cozma brutális gyilkosság áldozata lett. Ugyanott súlyosan megsebesítették Zarko Sesum-ot és Ivan Pesic-et, a csapat további két tagját is. Rendkívül tehetséges, fiatal játékosát veszítette el a kézilabdásport. Együtt gyászolják öt sportolók és sportrajongók itthon és külföldön. A megemlékezés és megrendülés szavait olvashatjuk az MKB Veszprém web-oldalán: www.mkbveszprem.hu

Sáfár László

ADULT COMMUNITY EDUCATION PROGRAMME

Presented in conjunction with Hutt Valley High School Community Education Programme

LINOCUT PRINTMAKING COURSE (LYNOTYPIA)

Tutor - Peter Lendvai (MA) printmaking artist, secondary teacher of Art and Art History
(Saturday) 1 and 8 August, 10am-3.30pm
Cost - \$150.00 for 2-day course

BOOKINGS ESSENTIAL

For people who would like to print a series of line drawings and think with contrasts, linocut is a relief printmaking technique. The linoleum can be cut away easily. On the course you will be assisted with making your sketch (or plan) and realising it.

Materials will be supplied - but you will need to purchase a linocutting tool.

To book contact Lesley Buckley on (04) 5660102 or call in to the office - Cnr Huia & Myrtle St, between noon and 2pm.

EUROFEST IN WELLINGTON

Not only was it the tastes, sights, and sounds of Europe, but the smells and the convivial atmosphere of EuroFest 2009 held on Sunday, 17 May at the TSB Bank Arena in Wellington, that gave visitors the feeling of being in a large European marketplace. The event organised by the non-profit Wellington based organisation, European Forum, was opened by Her Worship Mayor Kerry Prendergast.

The sound of the Dutch organ greeted people at the entrance way, then, as they made their way into the venue, it was the smell of freshly percolated coffee welcoming visitors to EuroFest. The estimated 3-4000 visitors could choose from Danish, Dutch, French, German, Hungarian, Polish and Swiss cuisine. In total there were 20 countries represented by their embassies or their communities, with 40 stands and 15 cultural performances.

The Hungarian contribution to making this EuroFest the best on record was considerable. Those who contributed to making it possible are too numerous to list here (but we will have a more detailed report in the next issue of Magyar Szó). Suffice it to say that the people queuing for Debreceni hot-dogs and lecsó did not have to wait too long, the variety of Hungarian culture presented on the day made us all proud, and visitors to EuroFest interested in things Hungarian did not go away disappointed.

KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

We all remember the lovely stories our parents told us every night from our childhood. Once upon a time, etc, etc. One I remember well went like this: "He was so rich, even the fence around his house was made of kolbász." ... Mmmm, kolbász. Most people seem to like this Hungarian speciality. It's certainly one of my favourites.

You can be innovative with it. You can eat it uncooked, or simply use it in your cooking to give your food an authentic Magyar taste. The recipe below is relatively simply and worth trying out - it's guaranteed to be a big success for any festive occasion!

KOLBÁSZ-STUFFED PORK LOIN ROAST (KOLBÁSSZAL TÖLTÖTT KARAJ)

1 kg de-boned pork loin roast
salt
pork lard

1 dried kolbász (Hungarian sausage)
caraway seeds

Pre-heat oven to 160°C. Rinse the outside of the roast, pat dry with paper towels. Using a long thin-bladed knife, make an incision into the middle of the pork loin roast and then widen the incision using the handle of a wooden spoon. Then insert the kolbász into the hole so that just the end sticks out. Score the top of the stuffed pork loin using a sharp knife (- this will enable the roast to cook through more evenly as well as absorb the spices) and place in a roasting dish. Sprinkle liberally with salt and caraway seeds, then hot pork lard. Roast in centre of 160°C oven for just under 90 minutes.

Serve with Grated Potato and Onion (Cook whole potatoes in their skin well in advance, cool completely. Sauté a finely chopped onion until just golden in colour. Having peeled the potatoes, grate them using the side of a cheese grater with the largest holes. Then mix in the onion carefully with a 2-pronged fork so as not to break up the potato grinds.) ... And sautéed or pickled cabbage also complements the Kolbász-Stuffed Pork Loin Roast well. Jó étvágyat! ■

Klára Du Toit

A TURIYAM NEMZETKÖZI PROGRAM HÍVÁSA

A Turiyam Nemzetközi Program másfél esztendővel ezelőtt indította útjára azt a könyvet, amit 70 külföldön élő, vagy hosszabb időt külföldön töltött magyar ír. Az elmúlt hónapok alatt színes tapasztalatot gyűjtöttünk össze a könyvre adott reagálásokból és válaszokból egyaránt. Sajnos ezekből több a reagálás, mint a pozitív válasz. Több a minősítés és az ígérlet. Értetlenül állunk a tények előtt és szomorúak vagyunk, hogy ezt le kell írjuk. Mégis, akik a könnyűen dolgozunk hisszük, hogy a messzi távoból is képesek vagyunk megélt történeteinken keresztül egymást megszólítani, megérinteni, így adva jelt összetartozásunkról. Hiszük, hogy az életből merített példák, tapasztalataink, látásmódunk, mások számára tanulságosak és, hogy mindezen keresztül erősíteni tudjuk egymást.

Mert hát, hogyan is élhetünk az adás, az egymás felé fordulás, a közös szálak, közös gyökerek nyújtotta erő nélkül? A válaszuk: közös szálaink erősítése nélkül a mindennapi élet küzdelemmé válik, amiben nagyon könnyen magunkra maradunk. Mi, akik messze élünk Magyarországtól mélyen értjük mit jelent ez.

Így haladunk az emberi értékekkel együtt a naivitáson túl és egymásért cselekszünk, mert e távolsághól is jól látható a mindannyiunkat összekötő szál, mely egy nagy hálót fon körénk.

Célunk, hogy írásainkkal hozzáadjunk, kapcsolódjunk, csatlakozzunk a Világ azon jószándékú kezdeményezéseihez, amelyek jobb, szeretetteljesebb, emberibb életünket támogatják! Csatlakozásunk szimbóluma a 70 magyar által írt könyv, hiszen saját élményeink, tapasztalataink másokat is buzdító tanulságaival erősítjük a mindannyiunkat összekötő hálót! Láthatjuk, hogy a könnyű nem a sikerért, nem pénzért írjuk. További terveink szerint pedig, egy alapítványnak ajánljuk fel a könyv majdani bevételét.

E levélén keresztül hívjuk a külföldön élő, vagy hosszabb időt külföldön töltött magyarokat jelentkezzenek nálunk, csatlakozzanak hozzáunk, hogy a Magyarországtól távol töltött éveik tapasztalatát, élményeiket (1-5 oldal terjedelemben) a 70 magyar által írt könyv lapjain keresztül hozzáadhassák a jelenhez.

Kérjük, segítsé könyvünk emberi értékeket támogató, ébresztő üzenetét azzal, hogy továbbítja ezt a levelet ismerőseinek, barátainak!

A Turiyam Nemzetközi Program címén várjuk magán személyek, baráti társaságok, közösségek, művészeti csoportok jelentkezését azokat, akik írásukkal csatlakozni kívánnak programunkhoz, illetve a 70 magyar által írt könyvvel kapcsolatban kérdéseik vannak.

Köszönjük!

Turiyam Nemzetközi Program, 2009. ápr. 26 Új-Zéland

Kuolmár Marica

CONTENTS

A kezdésnél lássuk a célt! – Szentirmay Klára	3, 6	Levelek a szerkesztőnek - Letters to the Editor	19
Begin with the End in Mind – Klara Szentirmay	3, 6	Élő hagyományok: Magyar műgyűjtők - Szegedy Krisztina	20
Szimbolikus dátummal emlékezünk a holokausztra	4	Living Traditions: Hungarian Art Collectors – Krisztina Szegedy	21
The Holocaust in Hungary	5-6	Szellemi értékeink: Csokonai Vitéz Mihály	22-23
100 Years since the Birth of the great Hungarian Poet, Miklós Radnóti	5	Hungarian Poets: Mihály Csokonai Vitéz	24
On the 130th Anniversary of Móricz Zsigmond's Birth	7	A Fishy Tale - Dr Endre Maurer	25
Panni Palásti: I know	7	Barangoló: Dél-Dunántúl	26, 28
Zoltárok és Móricz Zsigmond – Székelyhidi Ferenc	8-9	Wanderlust: Southern Transdanubia	27
Radnóti Miklós: Nem tudhatom...	9	News about Hungarians in New Zealand	30-31
Famous Hungarians: János Kádár - Paul Hellyer	10-11	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	32-34
Levél Magyarországról – Tunkli Gábor	12-13	Kuckó 35Sport – Sáfár László rovata	36
Petőfi Sándor: Kisfiú halálára	13	EuroFest in Wellington	36
Emberek és Történetek. István (Steven) Szirányi	14-17	Let's Cook Hungarian – Klára Du Toit	37
Gyöngyös Imre Shakespeare-je (2. szonett)	17	Contents 38Value of the Forint	38
Konzuli közlemények - Consular News	18-19	Hungarian Communities in New Zealand	38
		Impresszum	38
		Eszter Mattioni's paintings	39-40

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT 23 MAY 2009
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	279.96
USD United States Dollar	199.99
GBP United Kingdom Pound	317.77
CAD Canada Dollar	178.04
AUD Australia Dollar	156.65
NZD New Zealand Dollar	122.48
CZK Czech Republic Koruny	10.50
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	63.61
ROL Romania New Lei	66.91
RUR Russia Ruble	6.41

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2008/2009-es előfizetési évének utolsó, vagyis a 2009. júniusi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2009. június 15-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépelt, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

E-mail: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postacím: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the last issue of the 2008/2009 subscription year, that is the June 2009 issue is **15 June 2009**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e. e-mail or disc). Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND

AUCKLAND HUNGARIAN CLUB

President: Robert Wiener
PO Box 109-138, Newmarket Auckland
Tel: +64 9 449-1760
Email: robertw@cantab.net

HUNGARIAN SOCIETY OF WELLINGTON

President: Éva Bródy-Popp
1 Raroa Rd, Kelburn Wellington
Tel: +64 4 475-7775
Fax: +64 4 475-5555

HUNGARIAN CLUB, CHRISTCHURCH

President: István Tóth
11 Hardy Street, New Brighton Christchurch
Tel: +64 3 355-7448
Fax: +64 3 355-7458
Email: toth2@xtra.co.nz

HUNGARIAN COMMUNITY IN DUNEDIN

Coordinator: András Pálmay
79 Oakwood Ave Dunedin
Tel: +64 3 453-6046
Email: palmay@xtra.co.nz

Founder (Alapító): Paul Szentirmay

Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay

Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté

Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509

Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz

website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2009

all rights reserved/minden jog fenntarva

ISSN 1171-8978

The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Hungarian Consulate-General.

The bulletin is published every third month, commencing in September. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$35.00, students and beneficiaries, \$30.00; NZ\$40.00 to Australia, NZ\$45.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó", or by direct debit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 020585 0082725 01.

MATTIONI, Eszter
(1902, Szekszárd - 1993, Budapest)

Eszter Mattioni was born in Szekszárd in southern Hungary in 1902. She studied under Ferenc Helbing at the School of Applied Arts for five years, then continued her studies for a further six years at the Budapest Academy of Fine Arts under Gyula Rudnay. From 1926 her works were regularly featured at various exhibitions. Between 1931 and 1942 she worked in the Szolnok colony of artists, where Vilmos Aba-Novák was at that time. The time she spent there played a decisive role in her artistic career. She also developed the technique of painting mosaic on stone with István Pólya in Szolnok and following Pólya's early death, took the art to new levels on her own. She spent several months in Italy in 1935 and in France and Sweden in 1939. In 1940 she was chosen to be a regular member of the Szolnok colony of artists. In 1946 she became a member of the prestigious Szinyei Merse Pál Society.

Several of Mattioni's works are preserved in fine arts museums both in Hungary and abroad, including her painting entitled "Peasant Bride", acquired by the Louvre and exhibited in the aisle of the Musée du Luxembourg in 1937. A number of her major works can be found in the Hungarian National Gallery, many others in both public and private collections in Szekszárd, as well as in various public places throughout Hungary e.g. St Roch Chapel (Szent Rókus kápolna) in Budapest.

1. Double portrait
2. Girl from Baranya with bonnet
3. Woman from Decs with bread
4. Floral still life
5. Choir
6. Cactus still life
7. Still life with lamp - 1942
8. Horses - 1968

ESZTER MATTIONI: SIÓAGÁRD MOTHER WITH CHILD